

MIHAI EMINESCU

D E C E B A L

(poem dramatic în 3 acte)

Redacție scenică de Mihai PREPELIȚĂ

PERSONAJELE:

D E C E B A L, fiul lui Scorillo, Regele dacilor

I A R O M I R, Regele iazigilor, aliat al romanilor, prizonier la daci

B O R I S, fiu de rege, un viclean

C E L S U S, dirigitorul Corului

D I U R P A N E U, fost Rege, orb, Capul preoților daci

D O C H I A, fiica lui Decebal

T R A I A N, împăratul Romei

L O N G I N U S, general roman, consul, trimisul Romei

Un dac bătrân (Decebal deghizat)

Un adolescent, călăuza lui Diurpaneu

Un libert, confidentul lui Longinus

Un paj

O ceată de oșteni daci

Câțiva legionari romani în zale

C O R U L

Acțiunea are loc în Dacia, a.105-106, e.n.

PRETEXT

Cel mai însemnat război pe acea vreme pentru romani a fost cel împotriva dacilor, care îl avea atunci în fruntea lor pe Decebal, om cu mare pricepere în treburile războiului, cu mare iscusință și în executarea operațiilor de luptă. Știa foarte bine când era momentul să atace și când trebuia să se retragă, era meșter în a întinde o cursă și în a câștiga victoria în luptă, iscusit când era cazul să profite din plin de victorie sau când era în folosul lui să părăsească bătălia, dacă se simțea în inferioritate. Aceste însușiri au făcut din Decebal pentru multă vreme un adversar al romanilor demn de temut.

Dio CASSIUS

ACTUL I

Cetatea de scaun a Daciei – Sarmizegetusa...

Bătăi înfundate de ciocane, lovind în ilăie... Oșteni daci, cu capetele descoperite, cu plete lungi, lăsate pe umeri, retezate pe frunte, goi până la brâu, câte 2-3 în guri de peșteri, robotind din greu – ei meșteresc scuturi rotunde și spade încovoiate...

În stânga – un șirag de trepte cioplite în stâncă. Ele duc spre Sala Tronului.

DECEBAL, rezemat cu bărbia în pumn, stă încremenit pe Tron, ca o statuie. La doar câțiva pași – în fața lui, se află BORIS (cu accentul pe O) . În capul scărilor – un Paj...

Pe arena din centru – un teren de legătură simbolică între dacii din fund și Sala Tronului – CORUL, în frunte cu Pater CELSUS: douăsprezece femei dace, îmbrăcate în cămașe lungi, cu bizarău, din pânză aspră, desculțe, cu câte un mănunchi de busuioc în mână...

CELSUS:

Pe când nu era moarte,

**Nimic nemuritor,
Nici sâmburul luminii
De viață dătător,
Nu era azi, nici mâine,
Nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate
Și totul era una;
Pe când pământul, cerul,
Văzduhul, lumea toată
Erau din rândul celor
Ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur,
Încât mă-întreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui
Plecăm a noastre inemi?
El singur zeu stătut-au
Nainte de-a fi zeii
Și din noian de ape
Puteri au dat scânteii,
El zeilor dă suflet
Și lumii fericire,
El este-al omenirii
Izvor de mântuire:
Sus inimile voastre!
Cântare aduceți-i –
El este moartea morții
Și învierea vieții!**

CORUL (*ridicând mâinile spre ceruri*):

El este moartea morții

Și învierea vieții!

(Grupurile de daci se învionează tot mai mult, lovind cu ciocanele).

CELSUS:

O lume bate

În roș oțel...

CORUL:

O lume bate

În roș oțel,

Ce vreți a face –

Făceți din el.

Voiți coroane,

O, regi făloși!

Mișcați ciocane

Pe fierul roș...

DACII (*din gurile peșterilor*):

Ur-r-rah!!!

CELSUS:

Voiți popoare

Și mândre țări...

CORUL:

Voiți popoare

Și mândre țări,

Și sânta mare

S-aveți sub scări,

Să miște toate

L-a vost-cuvânt,

Întunecate

Și tremurând –

Lăsați ciocanul

Să bată fier:

În el coroane,

În el puteri...

DACII (*din gurile peșterilor*):

Ur-r-rah!!!

DECEBAL (*acoperind cu vocea sa dură făuritorii de arme*):

Auziți, auziți cum inima d-oțel

A Daciei se zbate cu putere?!

În van mă-nvingeți, înzadar înfipta-ți

Vulturul de aur în pământul negru

Și sânt al Daciei vechi... Victoria voastră

Din ce în ce mai mari puteri îmi dă!

(Se uită la stindardul dacilor din spatele tronului – un cap de lup cu trup de șarpe, cu gura deschisă, parcă anume să prindă și să înghită depărtările cu toți potrivnicii).

O, cap de lup, ce ești atât de crunt –

În noaptea istoriei îl ridici cu fală

Și-nfricoșat îl scuturi – vie! Vie!

CORUL:

Dacia – vie! Dacia – vie!!!

DECEBAL:

Este serbare, domnii mei! Serbare!

Victoria de-ntăi după cădere,

Ziua de-ntăi după adâncă noapte:

Azi oastea noastră a învins iazigii...

CORUL:

Azi oastea noastră a învins iazigii!

DECEBAL:

Ieri cine mă știa?... Cine știa

Că-mi trecea-n minte ca să-mi pun genunchiul

Pe fruntea-mpărăteștei armii –

Pe acel sigil,

Cu care istoria neînțeleasă, veche,

Pecetluit-a-n cartea lumii soarta

Popoarelor... Azi toți o știu... Învingul

Desfășură puteri atât de mari,

Încât povestea numelui de Dac

Pătrunde cartea, filele ei vechi

Cu-ntunecosul cânt de mântuire,

Încât la soarta noastră

Popoare-ntregi privesc ca la o stea...

CORUL:

La soarta noastră

Popoare-ntregi privesc ca la o stea!

DECEBAL:

Ieri încă slabi, astăzi se grămădește

Evul întreg în brațul nostru fier...

Eu am fost punctul care-n marea lumii

Cea liniștită m-am mișcat – și marea,
Marea întreagă s-a mișcat cu mine!
Din codri-antici, din pustii de gheață,
De sub lumina aurorei boreale
Și din dumbrăvi de laur, din pustia
Egiptului vechi, a Libiei ruine,
Porniți de constelații sângeroase,
Cu mintea-aprinsă de preoți bătrâni,
Popoarele pornesc în contra Romei...

CELSUS (*aparte*):

Vai ție, al Daciei Domn! De trei ori vai!

CORUL:

Vai ție, al Daciei Domn! De trei ori vai!

BORIS:

Ieri încă inamic ți-am fost, o Rege,

Și inamic ți-oi fi cât oi vide

Genunchi plecându-ți la piciorul Romei..

Azi însă, când decizi ca ea să cadă, –

Eu, fiu de rege... Din istoria mare

A neamului meu vechi... O umbr-apar

Și spada-mi la piciorul tău depun –

Genunchii-i plec și fruntea mea cea rasă – ,

Ridic-o iar și dă-mi-o iar în mână

Și spune-mi ce să fac cu ea: Ce vrei!

DECEBAL:

Ieri încă eu credeam, vlăstar de regi,

C-a Daciei coroană-i ținta ta...

Azi împăcat te văd și te iubesc.

Te scoală dar... Cine ar fi știut

Că-n capul tău, în ochii tăi adânci

Trăiesc gânduri rebele ca-ntr-al meu...

BORIS:

Îți jur credință, Decebal! Credință pân-la moarte...

DECEBAL:

Ești drept nepot al lui Diurpaneus –

Rege-al Daciei tu erai să fii... O, Boris!

Dară bătrânul m-a ales pe mine,

Pe care de la plug războiul crunt

M-a ridicat în fruntea unei armii...

Dacă dintr-un țăran făcu un Rege...

El n-a cedat decât voinței reci

Ne-nduplecate, izbitoare, mari

Unui popor cu aspirații eterne...

Nici că credeam v-odată că un sânge

Nobil, cum este cel dintr-al tău piept,

Sânge-al lui Burebist, Diurpaneu –

Ar fi putut să miște-n inima-ți

Alte simțiri decât ce le ghicesc,

Dar te-am văzut sinistru ș-adâncit,

Tăcut, purtat de-o tainică durere,

Dureri cum se-ntrevăd pe frunți de regi

Și am crezut...

BORIS:

Ce ai crezut?

DECEBAL:

Ce am crezut – am și uitat...

BORIS:

Putut-am ști c-a ta îngenunchere

Izvor e numai la dorinți de-acestea?

Ce-mi pasă mie cum pe rege-l cheamă,

Dacă e ma-are Dacia? De-i mare –

Atunci fii tu, fie orișicine Rege!

În el trăiesc și eu – și pentru el

Dă-mi un popor, cu care să mă laud,

O țară dă-mi, ca s-o ridic în cer:

Atunci voi fi ca sclavul cel din urmă,

Ce pietre cară la zidirea mare

Și bucuros o face, căci piatra

Nemuritoare-i în zidire – eternă!...

CELSUS:

Prevestitori de rele, zmeii Daciei,

Ca niște constelații, sângeros-profetici,

Au strălucit în fața Romei vechi.

O lume-a tremurat la arătare

Și marea și-a-ndoit spumații muri

Naintea mândrei fulgerări a lor...

CORUL:

Și marea și-a-ndoit spumații muri

Naintea mândrei fulgerări a lor!

PAJUL:

Principele iazig, prins în război...

A vă vorbi el cere.

DECEBAL:

Să untre dar!

(către Boris)

Vom discuta pe urmă, Boris. Și ține minte

Voroavele ce ți-am rostit din inimă...

(Boris iese).

(PAJUL îl introduce pe IAROMIR până în fața lui DECEBAL și revine la locul său din prag).

DECEBAL *(salutându-l pe IAROMIR printr-un gest larg)*:

Deși dușman – îți zic bine-ai venit!

Eu dușmanii mei nu-i urăsc... ci bat,

Dară învinși – eu îi iubesc, principe!

IAROMIR:

Precum iubesc și eu pe-ai mei dușmani...

DECEBAL:

Nu crede că dorințe oarbe-n mine,

Dorinți de glorie-mi prescriu pasul –

O țintă am... Și l-a ei împlinire

Eu pe amici îi chem... Pe inamici izbesc...

Am pronunțat o vorbă mare... Cadă!

IAROMIR:

Da, Decebal, cu tine aș zice eu –

Se pot uni popoare și popoare... Un obicei

Vechi și cuminte îl au corăbierii...

DECEBAL:

Doresc să-l știu din gura ta de rege –

Am mulți vecini în juru-mi, dar unu-i Iaromir!

IAROMIR:

Corăbierii nu se-ndreaptă decât după steaua,

Care pe cer etern stă la un loc.

Tu ești o stea... Dară te miști... Nu stai...

DECEBAL:

Până aici îi fi având dreptate...

IAROMIR:

Eternă-însă pe cerul Omenirii

Pare a fi o singură steluță – a Romei...

Tu nu știi ce voiești... Ești oceanul –

Dorinți fără de margini îl îngân,

Răcnind înalță brațele-i spumate

De nori și-n urmă-n bolta lumei bate.

Un ocean sălbatic... În van fulgere de foc

Apără cerul. El încredințatu-i

Că bolta cea albastră e palatu-i:

Cu-asalt el vrea s-o ia ca pe-o cetate,

Rănit de fulgere el se-ncovoiaie

Și vigelia-l reîmpinge-n patu-i.

Apoi adoarme-adânc copilărosul

Titan... Un cer în fața-i se îndoaie.

Tot ce-a dorit – visează c-are:

Tărie, stele, luna drept coroană.

Dormind murmură, murmurând tresare

Și când trezit el vede iar că cerul

La locu-i stă, cum că nimic nu are

Din sânta-i înălțime – el turbează

Din nou... Astfel sunteți și voi, o, daci!

CELSUS:

Astfel suntem – un ocean în spume,

Un ocean de-a pururea vom fi...

CORUL:

Astfel suntem – un ocean în spume,

Un ocean de-a pururea vom fi!

IAROMIR:

Știți voi ce vreți: să coborâți vreți cerul

Spre a-l amesteca în visul vostru...

Noi ducem nava după cursul nostru,

Oricâtuși marea s-ar nălța în sus

După o stea ce printre muri pătrunde,

După o stea c-etern rămâne-n loc.

DECEBAL:

Tu ai găsit-o... Vorba ce ne-nseamnă

Furtuna, da! Oceanul! Vijelia...

Astăzi o lume-n fundul ei visează

Și stele poartă pe oglinda-i creață,

Dar mâini ea falnică, cumplit turbează

Și mișcă lumea ei – neagră, măreață

Pe-ale ei mii și mii de-nalte brațe,

Ducând pieirea, țări înmormântează...

Azi duc diluviu... Mâine: murmuire –

O armonie care capăt n-are,

Astfel i-a ei întunecată fire,

Astfel e sufletu-n antica mare –

Ce-i pasă ce simțiri o să vă-nspire

Indiferentă... Solitară... Mare!

Astfel e dacul – el s-avântă-n luptă,

El luptă... Luptă ș-apoi pierie!

CORUL:

Astfel e dacul – el s-avântă-n luptă,

El luptă... Luptă ș-apoi pierie!

IAROMIR:

Și noi vrem luptă, dară nu pieire:

Și dacă cerul soarta o constelă

Asupr-unui popor – nu-l turburăm...

DECEBAL:

Tu știi ce sunt acei pe care-i aperi,

Acei romani... Ei sunt tiranii lumii!

CORUL:

Așa-i! Romanii sunt tiranii lumii,

Ei n-ascultară sfaturile humei...

DECEBAL:

Da! Ca amici vă leagă-ntăi de ei

Spre a vă bate-apoi cu vergi de fier...

O, Iaromir... Ai fost v-odată-n Roma,

Văzut-ai tu gladiatorii... Oameni...

Oameni, ca ei, ca noi... Ba chiar de-ai noștri!

Să vezi apoi acel popor discuț,

Neprimitor și schimbăcios, și crud,

Ce se adună de privesc răsând

Cum c-animale luptă între ei

Gladiatorii sclavi... Ce-adeșea sunt

Feciori de regi, a căror singură

Nenorocire a fost bravura-n luptă –

Ce nu au altă vină pe-acest pământ,

Decât c-au fost ceea ce-au fost... Văzut-ai

Tu un Triumf... Văzut-ai regi bătrâni,

Cei oameni oboșiți, ades nefericiți,

Trăgând la car, la Carul de Triumf –

Închipuie-ți cei mii și mii de ochi

Reci, nemiloși, privind acel spectacul!

IAROMIR:

Nu-mi pot imagina, mărite Rege...

DECEBAL:

O crudă tiranie de dânșii înmiită,

Încât nimic pe lume seamăn n-are –

Nenorocire-adâncă, în care ei căzut-au,

Mai grea decât rușinea ce o poartă.

Văzut-ai sclavii tu? Văzut-ai

Ce-nțelepciune, știință și lumină

Degajă acele inime de sclavi?

Gladiatori cu corpul sunt aceia,

A căroră putere este mare,

Gladiatori ai spiritului sunt
Acei, a căror minte este clară!
Tot ce-i strein – este al lor,
Tot ce-i puternic e gladiator.
Și-anume-acest popor plin de trufie,
Leneș și orb, neputincios și rece,
Acea adunătură de tâlhari
Desprețuiesc o lume – ș-o domină...

CORUL:

Acea adunătură de tâlhari
Desprețuiesc o lume – ș-o domină!

DECEBAL:

Ce le e lor noblețea, preamărirea,
Înțelepciunea, sufletul, mândria –
La ei acestea sunt niște prostii
Și piedici sunt în drumul de mărire:
De le găsec în inamic – îl scuipă
Acei ce domnesc lumea... Sclavi ei înșii
Ai propriului nume, al celui ce-i mai rău,
Mai crunt, mai diabolic, mai tiran!
Astfel îi vezi urmând unul pe altul –
Umbre sinistre și rușinea lumii:
Tiberius, Caligula nebunul,
Claudiu – acea jucărie de muieri
Și Nero... Și-n fiecare din romani
Este sâmburele acestor pasiuni,
În apăsare el e un Catilina,

Un Nero apresor e fiecare.

Aceasta-i Roma... E speranța voastră,

Aceasta-i steaua ce vă duce nava!

IAROMIR:

Aceasta-i steaua ce ne duce nava?

Dar te înșeli... Sunt răi în Roma,

Ca pretutindeni... O vreme îi înalță,

Alta-i coboară... Așa a fost în lume,

Așa va fi întotdeauna, rege!

Mult rău e-n lume și puțin e bine,

Dar vei găsi că vorba nu și-o calcă,

Dar vei găsi c-amicului ei sunt amici;

Dar vei găsi că-un sâmbur de tărie

Este în inima oricărui roman.

Din când în când zeii cobor în ei...

DECEBAL:

Ai fost orbit de faima lui Traian!

IAROMIR:

Poți tu să spui de marele-mpărat

Ce-ai spus de alții? Dacă-ai spune –

Atunci în viața ta nu l-ai văzut!

Vin rar de-aceștia... Însă totuși vin...

Ce face unul – zeci nu pot strivi –

Acesta-i semnul că-un roman e faur,

Este eternitate-n fapta lor...

DECEBAL:

Eternitate-n fapta lor ai zis?

Romanii sunt lipsiți de viitor!

Iar împăratul lor cu numele Traian

Al Daciei cei veche e dușman!

IAROMIR:

În multe-ți seamănă el ție, Decebal,

Ca tine ridicat fu din popor,

Ca tine el în fruntea armiei fu pus...

Cred în destin... La pasurile lui

Destinul a vorbit... Când în război

Traian era plecat – întreg poporul

În capitoliu s-a adunat la rugă...

DECEBAL:

Taci, admirarea ta-i turbare.

Nu sunt dator să cruț turbarea ta.

Tu uiți cui îi vorbești... Lui Decebal –

Al Romei inamic neîmpăcat!

Nu fă să uit ce eu respect în tine:

Pe prinsul... Nu... Pe oaspetele meu...

IAROMIR:

Nu-s prinsul tău... Căci pentru a mă prinde

În luptă dreaptă ai fi trebuit

Război ca să declari romanilor –

Eu sunt amicul... Sunt supusul lor.

DECEBAL:

Ai vre să discutăm ca doi dușmani?

IAROMIR:

Războiul tău chiar este o revoltă –

Tu însuși la Traian ai genuncheat,

Tu i-ai jurat amicilor, amic –

Dușmanilor – dușman să fii:

Unde-ți e jurământul, Decebal?

DECEBAL:

Nu-ntoarce sufletu-mi cu susu-n jos

Și nu stârni mânia mea ascunsă –

Nu sunt supusul lor... Nu voi să fiu!

Dacă-am jurat, ce-ți pasă că-am jurat?!

IAROMIR:

Ascultă... Eu nu sunt răzbunătoriu,

Dușman nu-ți sunt... Eu te iubesc... Mă crede...

DECEBAL:

Aș vre să cred, dar ochi-mi văd

Și sufletu-mi șoptește la ureche...

IAROMIR:

Eu voi uita, de vrei să uiți și tu –

Senatului eu încă nu m-am plâns...

DECEBAL:

O, chiar nu-mi pasă... De te-ai plânge chiar!

IAROMIR:

Gândește numai la un singur lucru –

Dacă mă plâng – tu vei avea război,

De nu – atunci războiul se amână...

Stă încă-n mâna ta ca să decizi,

Stă încă-n voia ta să le propui...

De mă slobozi – eu voi privi atunce

Războiu-ntreg – o luptă voinicească,
Unde noi doi puterile vom încercară
Și unde la concurs să ieși mai tare.

Din aste vezi că eu nu te urăsc,
Dar dacă-s prinsul tău...

DECEBAL:

Vom mai vede...

Ești prinsul meu și nu ești... Dacă-ai vre –
Atunci demult tu n-ai mai fi...

IAROMIR:

Pricep, deși urăsc că o pricep...
Deși credința mea mă-nvață într-altfel...
Se zice, cum că zeii niciodată
Deplin necunoscuți ei nu rămân,
Întotdeauna o lumină de-aur
Înconjură-a lor frunte și ființă,
De-aceea cred că zeii coborâra,
Că ei trăiesc azi între oameni,
Ca Cezari, ca preoți, ca senatori...
Ieri în Olimp... Ei azi îs pe pământ...

DECEBAL:

E o orbire, Iaromire! – Orbire...

IAROMIR:

Orbire – da! Orbire, care vede,
O, Decebal, – de-ai ști cum se tratează
La Roma tot războiul dintre noi!
Copilării le sunt! Astfel privesc...

Curând ți-a veni ție un legat...
Ți-a cere simplu să ne dai napoi
Tot ce-ai luat, să ne despăgubești
Sau tot atât de simplu îți vor spune
C-ai meritat de-a fi al Daciei rege...
Te-i mânia, tu vei striga... Legatul
Doar va zâmbi la toată-a ta mânie,
Îți va lăsa trei zile-ntregi și grele,
Apoi va apărea nepăsător și rece,
Va ține toga răsucită-n mâini
Și te-a-ntreba iar: pace ori război?

CORUL:

O, Decebal, gândește-te la noi:
Vrei pace tu ori vrei război?!

IAROMIR:

În van îți chinui sufletul din tine –
Durerea ta, ori bucuria, gloria,
Nimic, nimic pe dânșii nu-i atinge...

DECEBAL:

Tu crezi că gloria lor proprie-i atinge?

IAROMIR:

De e sau de nu e... Totuna li-i.
Ei știu că vine, chiar dacă n-o cată.
În astă nepăsare, etern aceeași,
Cred a vedea că slava Romei stă.
Îi văd luptându-se ca vai de ei
Pentru domnia unei lumi, ce n-o au

Ș-atunci cred, când va decide soarta –
Atunci și vine de la sine dominarea lumii.
Soartei îi vine greu ca să distingă
Cărui din minți să deie acea domnie,
Căci fiecare ar putea-o duce –
Aici e lupta, greutatea ei
A supra soartei lumii, nu-n orbire,
Ea este încercată de-a fi impusă.
Și fapta cum că glorie și cădere,
Noroc și fericire tot ce mișcă
Un suflet omenesc, mai nu-i atinge,
Încât ei cată-a-l nimici în tremur,
În ceea ce pe alt om l-ar ucide:
Unu-n cruzime, altu-n abnegare,
Unu-n supliciu, altul în dispreț.

DECEBAL:

Afirmi atât de treaz, de liber, îndrăzneț?

IAROMIR:

Într-asta îi găsesc că sunt ca zeii,
Ei nu știu ce-i mânia, ei nu știu
Ce-i bucuria pe acest pământ.
Ce pe alții îi turbează – abia îi mișcă,
Dureri ce ne-ar ucide – ei surâd,
La bucurii ce ne-ar distruge – reci!
Nimic nu li-i destul de mare-n lume,
Nici bunătate nu, nici răutate,
Ce pe noi ne-ar mira, ei nu observă,

Ce pe noi ne-a uimit, găesc firesc.

Unde găesc ei acea coardă mare,

Ce-i pune alături cu tot ce-n natură

E mai superb, mai fără milă? – în ei...

DECEBAL:

Niște nenorociți – romanii tăi...

IAROMIR:

Nenorocirea lor – dacă o simt –

Un om de rând n-o ar putea purta

Sau de-ar putea, el ar cădea desigur,

Ar nebuni, ar deveni meschin.

Și obiectul bucuriei lor, astfel

Ar trebui să fie, încât alt om

Neci a pricepe-n veci nu va putea.

Tot, tot ce vrei –poate-un roman să fie:

Un tigru, un leu, un șarpe, un tiran –

Un vierme – nu! Pe când cei mulți,

Nenorociți fiind, își schimbă lumea

Simțirii lor – din mari devin ei mici,

Din răi devin iar buni...

DECEBAL:

Din buni – iar răi...

Romanul dacă-i rău născut –

Rău a rămas pân-la al lui mormânt.

Nu e schimbare în acest metal,

Nu e schimbare în aceste inemi...

CORUL:

Nu e schimbare în acest metal,

Nu e schimbare în aceste inemi!

DECEBAL:

Neron în leagăn e Neron pe Tron!

Cum se anunță, ei astfel și vin.

Dacă e bun – e bun, de-i rău e rău,

Dar totdeauna nemodificabil.

De-aceea nu le pasă de virtute,

De viciu nu, de-nțelepciuni, mărire –

Ei sau le au, sau nu le au – pe veci!

IAROMIR:

De-aceea au dreptul ei de a surâde,

Când văd pe-un biet german, că-și pune totul,

Persoana chiar pe un arșic în joc.

Romanul pune globu-ntreg și-l pierde.

Pe sine-n veci. Căci el napoi îl ia,

Crezând că-i vecinic și-l va recâștiga...

DECEBAL:

Ce mic trebuie să fie un om când însuși

Părerea ce o are despre el e astfel,

Încât se pune el pe el în joc...

IAROMIR:

Pământu-ntreg n-are valoarea

Unui roman. De-aceea din ei oricare

Ar zice: ori Imperator, ori nimic!

CORUL:

Orice roman își zice cu mândrie,

Ori Imperator, ori nimic!

IAROMIR:

Este ceva întunecos și mare
Și simți că lumea toată e în el –
Și totuși lumea toată nu-l plătește,
Pentru că nu-i în stare de-a-l schimba...
Cu ei alături să mă lupt îmi place –
Nainte-nvingeri, îndărătu-mi pace!

DECEBAL:

O, adorați în ei zeimea voastră,
Din aști tirani faceți un ideal,
Nu în ei înșii e mărirea lor –
Este în slăbiciunea voastră...

CORUL:

Nu în romani este mărirea lor –
Este în slăbiciunea voastră!

IAROMIR:

Vai, Decebal, ce crunt te-nșeli!
Îți place-a te-nșela – sau nu-i cunoști.
Știi tu cine a fost Hanibal? – un zeu!
Când armile lui coronau Alpii,
Când oaste după oaste – era bătută,
Când Roma singură – o *Niobe*:
Plângeau copiii ei – pe piețe, strade,
Urlau femeile, strigau copiii,
Când tot era pierdut... Ce făceau ei,
Ce făceau atunci acei moșnegi senatori,

Prea vechi pentru a merge în război,
Dar neschimbați prin rău și nici prin bine,
În zgomotul a unei lumi murinde,
În țipet, vaiet, în mugiri, în moarte,
Ei reci decid: Cartagina să moară –
Ei erau slabi, pierduți, bătuți, învinși...
Întreb, unde-i Cartagina? Urma-i nu-i...

CELSUS:

Întreb și eu unde-i Cartagina?

CORUL:

Cartagina? Cartagina... Urma-i nu-i,
Romanii au decis: Cartagina să moară!

T O Ţ I :

Romanii au decis: Cartagina să moară!!!

C O R T I N A

P R E T E X T

Aşa dar Decebal, care îi ocârmuia pe daci, aflând de expediția inițiată de Traian împotriva neamului său, s-a temut, căci ştia că bărbatul este foarte priceput în treburile militare. Şi încingându-se lupta între ei, romanii au ucis mulți daci, dar nu mai puțini și dintre ai lor au fost uciși și răniți. Atât de mulți răniți erau, încât lipsind feșele pentru bandaje, Traian nu și-a cruțat nici propria sa haină. Iar după ce, cu greutate, a cucerit culmile și a ajuns aproape de capitala lor, Decebal a trimis soli, promițând că va preda și armele și mașinile de luptă și pe meșteri și că va face tot ce i se va cere; și venind la împărat i s-a închinat, plecându-se până la pământ. Traian, plecând apoi spre Roma, i-a luat cu el și pe solii lui Decebal. Aceștia au fost introduși în Senat, și, depunând armele și împreunându-și mâinile în felul prizonierilor, au spus și au cerut cu rugăminți multe lucruri. Și astfel, după

ce au căpătat tratate, din nou și-au luat armele. Iar Traian a primit onorurile triumfului și a fost numit Dacicus. Și, din pricina războiului, nu a neglijat celelalte treburi și nu a făcut mai puțin dreptate, ci în multe locuri și adeseori a judecat de pe tribună.

Când i s-a dat de veste că Decebal din nou se răzvrătește și nu respectă tratatele, iarăși a pornit cu război împotriva lui. Decebal, fiindu-i inferior în forță, s-a pregătit cu grijă să-l învingă prin înșelăciune. Și știind că Traian este un om binevoitor și că primește pe cel ce vrea să stea de vorbă cu el, a trimis pe niște preținși dezertori, care, de va fi cu puțință, să-lucidă. Dar unul dintre ei a fost bănuț și prins, și, supus cercetărilor, a mărturisit taina. Împăratul, după ce a construit un pod peste Dunăre, lucrare mai presus de orice admirație și cu neputință de descris, a trecut fluviul pe acest pod și i-a înfrânt pe daci, cu greu și înfruntând primejdii, dar i-a înfrânt. Și Decebal, pierzând orice nădejde, și-a făcut singur seama. Și de atunci neamul dacilor în țara lor au devenit supuși romanilor. Și au găsit și tezaurul lui Decebal, deși această descoperire era greu de făcut. Căci bărbatul, după ce abătuse din albia sa un râu, care curgea prin apropierea capitalei sale, săpase adânc foarte în pământul peste care trecea apa și așezase în groapă foarte mult aur și încă și mai mult argint și alte lucruri de preț, care nu sunt distruse de umezeală și a acoperit cu lespezi groapa și a pus pe de asupra pământ și prundiș și astfel din nou a readus apa în albia de mai înainte. Și într-o peșteră depusesese multe lucruri. A făcut acestea nefiind nimeni altcineva de față decât prizonierii, care lucrau în acest scop; iar după ascunderea bogățiilor i-a ucis pe prizonieri, ca să nu dezvăluiască cele făcute de ei. Dar unul dintre prietenii lui Decebal, având și el cunoștință de locul unde se afla tezaurul, l-a arătat.

Ioan ZONARAS

ACTUL II

Tabăra de luptă a Împăratului Traian pe malul Dunării...

În fund – câteva corturi simple. Printre ele se foiesc mai mulți legionari romani în zale, coifuri, armuri grele. Se aude zângănit de arme, zgomot de copite, nechezat de cai, frânturi de vorbă latinească...

*În dreapta – cortul de campanie al Împăratului – bogat, pompos, împodobit cu zorzoane și țarțamuri aurii. Un legionar roman, despovărat de zale și armuri, gol până la brâu, cocoșat pe umerele altui legionar – în plin echipament de luptă – scrie cu o pensulă deasupra intrării în cort, cu buchii mășcate, latine, calificativul **D A C I C U S**, adăugându-l în pripă pe lângă celelalte: **M A R C U S U L P I U S N E R V A T R A I A N U S...***

*Arena din centru este rezervată **CORULUI**, înveșmântat în hlamide aprinse, de culoarea flăcărilor și a sângelui, vărsat din plin pe aceste meleaguri; cele douăsprezece femei, în frunte cu **PATER CELSUS**, poartă încălțări ușoare, romane, iar în mână – câte o rămurică de lauri...*

CELSUS:

Romanii nu mai sunt ce-au fost odată!

Îmbătrâniți, ei n-au păstrat în ei

Decât plăcerea să-și detroane regii,

Și nu din ură, numai spre-a avea

Un nou tablou în viața monotonă...

Astă plăcere și nu supărarea

De decăderea, servitutea lor –

Coroana cea murdară de-atâtea frunți,

Ce au purtat-o, vite împăiate –

Soldatu-o vinde cui se distroană,

Sugrumă-apoi cumpărătorul ei

Spre-a o revinde... Și în Forum

Se târguiește titlul de tiran...

CORUL:

Coroana Împăratului se vinde...

În Forum se târguiește titlul de tiran!

CELSUS:

Tiran din Roma cu numele Traian...

Au nu cunoști tu pe-ai Daciei titani?

Titani, sărmani titani, de care

Se spune că-au fost prăvăliți din cer...

De ce-au căzut ei oare?... Pentru că

Fără de margini l-era aspirarea,

Fără de margini era inima lor,

Ce până astăzi tot mai viu se zbate

Pentru a Daciei preasfântă libertate...

CORUL:

Și până astăzi tot mai viu se zbate

Pentru a Daciei preasfântă libertate!

(Din stânga apare UN DAC BĂTRÂN. Descoperind cortul lui Traian, își încetinește pașii. Legionarul roman, isprăvind munca, aruncă pensula, sare jos de pe umerele celuiilalt, se echipează și amândoi încremenesc la intrare).

BĂTRÂNUL DAC (buchisind cu greu inscripția de asupra cortului):

Mar-cus... Ul-pi-us... Ner-va... Tra-ia-nus...

(Își șterge sudoarea de pe frunte cu podul palmei, apoi continuă, uimit, revoltat, întrebător):

Da-ci-cus?

Traianus Dacicus?... Adecă – biruitorul dacilor?

PRIMUL ROMAN:

Da! Dacicus! Biruitor al dacilor...

BĂTRÂNUL DAC:

S-a cam pripit Imperatorul vostru...

AL DOILEA ROMAN:

Cum ai trecut încoace, bătrâne,

Prin trei cordonuri de străjeri?

BĂTRÂNUL DAC:

Ca pasărea cea liberă pe ceruri –

Eu trec oriunde... Sunt profet...

PRIMUL ROMAN (*îi face semn bătrânului să se apropie, îl cercetează cu privirile, de sus, cu dispreț, văzându-l cu pletele și barba încâlcită, cu cămașa numai zdrențe, petec peste petec, încins cu o legătură de paie, desculț, cu o dârjauă lungă, noduroasă în mâna dreaptă*):

Profet ori deochet?

(Râde nechezat, apoi se bate peste gură, să nu-l trezească pe Traian):

Adecă, un smintit?

AL DOILEA ROMAN:

Un tarabostes? Sau un nebun?

(Râde cu gura până la urechi).

BĂTRÂNUL DAC:

Sunt dac!

PRIMUL ROMAN:

Ești dac? Sau... drac?

(Îi pune vârful suliței în piept):

Ce cauți pe aici, bătrâne? Răspunde!

BĂTRÂNUL DAC:

Eu vreau să stau de vorbă cu Traian...

AL DOILEA ROMAN:

Împăratul odihnește...

BĂTRÂNUL DAC:

Trezește-l dar pe-al vostru Imperator...

Cât doarme – s-ar putea să piardă el războiul...

TRAIAN (*iese din cort, înviorat, bine dispus. Cei doi legionari de la intrare îl înșfacă pe bătrânul dac, îi răsucesc mâinile la spate și încearcă să-l pună în genunchi...*):

Tu ești legatul lui Decebal, bătrâne?

BĂTRÂNUL DAC:

Eu sunt trimisul Daciei, Traian,

Și al poporului, ce nu mai poate plânge...

Pacea pământului eu viu s-o cer

Și să oprim răzbelul, vărsările de sânge...

TRAIAN (*le face un semn legionarilor*):

Sloboade-I!... Să știe acest sărman –

Oricine trece liber la Imperatorul Traian!

(Către bătrînul dac):

Ai zis că ești trimisul poporului, păgâne?

Dar unde e poporul tău, răspunde!

BĂTRÂNUL DAC:

În munți. L-auzi cum strigă?

CORUL:

Pace pământului! Pace pământului...

Pace pământului! Cerem! Cerem!!!

BĂTRÂNUL DAC:

Carpații sunt mai tineri decât Alpii,

Dar ei ascund în peșteri pe acei,

A cărora grumaz nu știe ce-i robia!

La umbra fagilor, a vechilor stejari,

Sub orice mal de piatră de hotar –

Stă câte-un dac...

TRAIAN (*nedumerit*):

Parcă i-am prins pe toți...

BĂTRÂNUL DAC:

Sunt dacii liberi...

TRAIAN:

Liberi, zici? Dar se ascund...

BĂTRÂNUL DAC:

E-adevărat –se-ascund, deocamdată,

Dar va veni un timp, când iar vor scoate

Capetele-afară... A dacilor sămânță niciodată

Nu se va pierde pe pământ, mărite Împărate!

Așa ne-au proorocit zeii, așa vrem noi...

CELSUS:

O, codri, codri, vă mișcați în mine,

Munți mari de piatră fiți-mi gânduri,

Purtați stânci albe armile de cremeni,

Mergeți naintea mea – la luptă sfântă:

Eu văd cutremurându-se pământul –

Popoarele cu munții și cu codrii

Stau înaintea Romei – scuturi, scuturi...

CORUL:

Popoarele cu munții și cu codrii

Stau înaintea Romei – scuturi, scuturi!

BĂTRÂNUL DAC:

Când înjosit ești, când o gravă rană

Ți-atinge rana sufletului tău –

Viața ta ea însăși e o rană:

Ce dulce e să fii stăpânul lumii!

Cu o suflare numai stingi o gintă

Și speli în sânge tot ultragiul tău...

TRAIAN (*abătut, aparte*):

O, vierme-al îndoielii, ai intrat

În sufletu-mi cezar! – O, nu, nu!

Ce-mi pasă mie de-i îndreptățit

Ce fac sau ce nu fac, ce zic sau nu zic –

Eu sunt căci sunt și voi pentru că voi...

De unde ai venit, suflare visătoare,

Din Orient, ca s-atingi fruntea mea,

Din acei popoli adormiți în pace

Etern-în lințoliul înțelepciunii lor...

Gândesc, gândesc, la fapte-n veci n-ajung!

O, suflete de fier, vărsați în mine

Ura cea oarbă a tăriei voastre,

Ce-ntreb de inimă, de-acest vierme,

Eu, împăratul, ce inimă nici trebuie să am

Sau dacă-o am – nici nu mai știu de ea...

Nu-s eu, ci lumea este clătinată

Din temelii și trebui s-o-ntăresc...

(Se uită lung la bătrânul dac din față, sprijinit în toiag, de parcă l-ar vedea pentru prima oară în viață... Peste câțva timp își revine):

Nu-i rolul meu să cercetez mânia-ți

Sau ce gândești... Prin gura mea vorbește

Imperiul și lumea... M-ascultă și răspunde-mi:

Tu ești legatul lui Decebal, bătrâne,

Sau ai venit din capul tău smintit?...

BĂTRÂNUL DAC (*tot mai dârz*):

Eu am venit să stau de vorbă cu Traian,

Dar văd – prin gura lui grăiește Imperiul și lumea...

TRAIAN:

Da, da... Imperiul prin gura-mi glăsuiește...

Și ce tractate ai cu tine?

BĂTRÂNUL DAC:

Doar unul... Unul, dar e sigur –

Tratatul meu se cheamă RĂZBUNAREA!

TRAIAN:

Și ce temei?

BĂTRÂNUL DAC:

E ura ce-o avem!

Strigăt de-orfani și vaiete de mamă,

Ruine fumegânde și la isonul

Pașilor tăi tresărind Universul,

Popoare rătăcind pe suprafața

Pământului cel dezolat, deșert...

Războiul tău, Traian, e-o tragedie!

Cum să te-admire sufletu-mi din piept,

Căci cei învinși au nu sunt frații tăi?

CELSUS:

Mai ușor e globul pământesc

Cu națiile lui, decât un fir

De pleavă ce e dus de vânt...

Când dormitează-a lor viteji –

Lumea abia atunci respiră...

CORUL:

Când dormitează-a lor viteji –

Lumea abia atunci respiră!

TRAIAN:

Ai zis că cei învinși sunt frații mei?

Voi un răspuns la astă întrebare...

BĂTRÂNUL DAC:

Vrei un răspuns? Da, suntem frați,

Într-adevăr au cătat ochii morții

Privirea ei cea tristă, înghițitoare,

Iat-o naintea mea...

TRAIAN:

Ce vrei, bătrâne?

Încă o dată te întreb: ce vrei?

Un Imperator, ca să știi, vezi bine,

De două ori nicicând el nu întrebă...

BĂTRÂNUL DAC:

Pacea pământului eu viu s-o cer...

TRAIAN:

Asta voiesc și eu, dar pot să-ți dau eu Pace? Dacă eu
însuși am fost un instrument orb, o umbră, - supusul
unei voinți. Ori Cezarul cugetă, ori timpul cugetă?
Pot eu să-ți dau această pace, când eu n-o voiesc?

BĂTRÂNUL DAC:

Când Imperatorul Traian nu voiește pace... Timpul e moarte,
spațiul e luptă, iar mișcarea suferință...

Ascultă: spune o poveste că-n centrul pământului este
un ou de marmură. Este un colț în fiecare sămânță,
o inimă în oricare corp, un vierme-n oricare viață.

R Ă U L ! Și-acest vierme naște, crește, distruge viața.

Popoarele se ridică ascultându-l pe el: cei răi sunt mari,
cei buni, ce nu-l ascultă, pier în umbra lui,
ca-n umbra morții, căci binele e moartea...

Ce slab e acest om, ce tare e acest om –
ce slab e un ascet, ce tare e un tiran...

Nimic nu cată unul pe malul Nilului, la ape de aur.

Pământul cată celălalt, nu-i ajunge și cerul chiar

I-ar coborî să poată... Și unul moare, și celălalt, dar cum?

Nu poți da pace, Imperatore, dacă ascuți glasul răzbunării,
nu poți oferi pace, de răspunzi provocării,
numai omorând în tine acel sâmbure al răului,
numai lepădându-te de trențele mărireii,
numai cedând poți da pace acestei lumi...

Sunt profet, Cezare... Nu te bate cu dacii!

TRAIAN: Asta-i toată înțelepciunea ta?

BĂTRÂNUL DAC:

Toată înțelepciunea – da! Toată prevederea – nu!

Acest popor însetat de libertate a început să miște lumea.

Cu scăderea lui va începe curgerea popoarelor.

Un rival numai aveți – nu-l striviți, pentru Dumnezeu!

Nu mai e acest popor contra Asiei întregi,

contra ginților, care se mișcă asemeni nisipului

zburător al pustielor... La zgomotul căderii se va mișca pământul...

Din vârful Alpilor veți vedea fluvii de popoare –

pe malurile lor... Lume-ai în mâna voastră, fondul lumi – nu!

TRAIAN:

De ce-ar fi să te cred?

BĂTRÂNUL DAC:

Tu nu știi câte izvoare are această omenire,

tezaure neatrinse încă de moliciunea moravurilor noastre,

izvoare pentru care Roma este mărunțelul de aur. Grădina Edenului...

Prin tine vorbește Roma, prin mine glăsuiește Dacia!

Am aflat acele legi, după care popoarele se nasc, se înalță,

mor și ce am văzut la cei vechi, văd și în voi...

Și ce vană este viața asta a voastră... Icoana aceasta

a măririi a turburat sufletul popoarelor...

În fiecare e germene adânc, întunecos, demonic.

În fiecare e această trufie de nesfârșite dorinți –

dar mintea lor e prea săracă pentru o icoană,

care să umple pe aproape această dorință întunecată.

Ea se înalță spre cer, își găsea satisfacerea

în omorârea unui inamic, în răpirea unei femei,

într-un nimic... Voi ați zugrăvit în istorie o icoană
a popoarelor... Voi ați voit pământul – ș-acum toți îl vor!

TRAIAN:

De unde știi, barbare?

BĂTRÂNUL DAC:

Nu e popor, cât de obscur, cât de pierdut
în întunericul vieții sale, care să nu-și creeze origini mari,
să nu aspire la mărirea voastră! Ați trezit demonul lumii –
el voia – l-ați învățat ce să voiască: Universul...

TRAIAN:

Ce pot să fac? Pământul se gândește,
Își pune mantia sa de popoare...
Eu stau pe loc – de cap, ce-mi pasă,
Au mai căzut și alții, voi cădea și eu.
Nu dau nimic pe numele,
Ce ni-l va da istoria; nimic pe glasul posterității –
Tot atât de nedrept, tot atât de dictat
De ură și iubire, ca și glasul prezentului...

BĂTRÂNUL DAC:

Eu n-am grăit de asta... Eu voi pacea lumii...

CORUL:

Tu înzadar te eschivezi, în van...

Noi pacea lumii o dorim, Traian!

TRAIAN:

Care-i mijlocul dar, vorbește..

BĂTRÂNUL DAC:

De te-aș convinge cum că toate

În astă lume sunt un vis deșert

Și cum că singura realitate aci e moartea...

TRAIAN:

O știi și prea o știi...

BĂTRÂNUL DAC:

Atunci de ce nu vrei ca să retezi

În tine rădăcina astei vieți? Dă pace Daciei!

CORUL:

Dă pace daciei, Traian!

Dă pace Daciei, Traian!!!

TRAIAN:

Cu-um?

BĂTRÂNUL DAC:

Cu orice preț.

TRAIAN:

Tu ești nebun, bătrâne?

BĂTRÂNUL DAC:

Pe asta o știi...

De ceri o vorbă – nu a doua,

Care urmează chiar din cea dintâi...

TRAIAN:

Sunt eu stăpân pe mine. Eu sunt spada Romei...

Și eu nu pot s-o văd, nu doar căzută,

Dar nici ultragiată...

BĂTRÂNUL DAC:

Și dacă-ar cădea Roma – apoi?

TRAIAN:

Întâmplă-se ce s-o-ntâmplă, nu-mi pasă.

Dar Roma este... Și eu viu s-o susțin!

BĂTRÂNUL DAC:

Acesta-i fatalismul tău, Traian,

Te simți rana omenirii – nu ai cugetul,

Nu ai voința să îi schimbi soarta...

Ți-e destul dacă urmezi același vechi joc

De glorie și cădere, de viață și de moarte...

Ești un om comun, Imperatore...

TRAIAN:

Fie!

BĂTRÂNUL DAC:

Să-ți spun o poveste, Imperatore...

A fost odată un om pe acest pământ...

Și el a spus: cine-ți va da o palmă, întinde celălalt obraz;

cine-ți va lua mantaua, dă-i și cămașa...

Și acela a fost, trebuie să fi fost ca toți ceilalți.

Dar a fost sătul, sătul de privirea acestei vieți omenești,

etern aceeași, etern nefericită... E un păcat această viață

și el a vrut să-l stingă... Crezi tu, Imperatore,

că n-ajunge orice om, orice popor la acest urât,

la acest saț, la acest dezgust adânc de viață?

Nu vezi tu că-n Roma încep a locui aceste putregiuni a voinței?

Nu vezi tu că-s sătui de lume – au avut-o toată

și s-au convins că nu plătește nimic!...

Romanii n-or mai fi acei ce-au fost odată,

Îmbătrâniți, ei n-or păstra în ei

Decât plăcerea să-și detroane regii,
Și nu din ură, numai spre-a avea
Un nou tablou în viața monotonă...
Coroana cea murdară de-atâtea frunți,
Ce or purta-o, vite împăiate –
Soldatu-ar vinde-o cui se distroană,
Va sugruma apoi cumpărătorul ei
Spre-a o revinde... Și în Forum
Se va târgui iar titlul de tiran...

TRAIAN:

De unde știi tu asta?

BĂTRÂNUL DAC:

Pretutindeni a fost așa, așa va fi și-aci, în Dacia.

Un singur lucru vă va putea ține aici –

Până deasupra acestei putregiuni va răsări o auroră nouă,

Va răsări un cer nou, o nouă credință

Peste zeii asfințiți, un rival... Și soarta vi-l dă...

TRAIAN:

Un nou rival?

BĂTRÂNUL DAC:

Și poarta pe unde vor curge popoarele asupra Romei...

Concede-i totul acestui om simplu...

Îndoiește-i lanțul coroanei lui, împarte pământul cu el,

Dar lasă-l în pace... Adu-ți aminte de căderea Cartaginei!

TRAIAN:

Nu am nici poftă și nici gând să-mi amintesc...

BĂTRÂNUL DAC:

Cu pierderea acelu rival s-au născut discordiile Romei,
Astfel încât azi pacea și dreptatea sunt o întâmplare,
Ce atârnă de un singur om, ce poate fi rău
Și e rău adesea, dar poate fi și bun și e bun arare...
Noi, dacii, nu putem da lumii pace eternă,
Căci încă nu suntem creștini...
Și dacă nu vom avea răgazul de-a deveni,
N-om deveni niciodată... Poate, niciodată...
Această credință a tăcerii și a suferinței,
A iubirei și a milei este un NU pus pe cartea istoriei întregi...
Înțelesul acestui NU va pătrunde cartea doar cu-încetul...

TRAIAN:

Nu prea înțeleg...

BĂTRÂNUL DAC:

Cezare, e un miracol acesta în care-ți vorbesc,
E vorba de-i o propășire în lume sau de nu e...
Dacă Roma va fi slabă în acest moment,
Când se decide soarta unei noi credințe,
Atunci credința e pierdută... Pierdută!
În van or răsări icoanele și bisericile,
Popoarele or pieri, icoana și biserica, credința – nu!
Nu-i vremea ca această învățătură să se strecoare
Prin sufletul nostru, căci nu va răsuna decât sunetul gol...

TRAIAN:

Dar au nevoie păgânii de credință?

BĂTRÂNUL DAC:

Noi vom îmbrăca egoismul nostru tânăr în formele credinței

Și vom crea un păgânism mai rău și mai egoist decât cel de azi...

Credința va concede din spiritul ei

Față cu biruințele acestor barbari, până ce nu-i decât haina,

Mitra și toiagul de preot, untdelemnul, cu lumina cea cerească...

Atunci ne-am reîntors de unde am plecat...

Vechile patimi vor fi îmbrăcate cu veșminte noi,

Împrumutate de la aceste nefericite popoare,

Iar Domnul se va îmbrăca în haina îngerilor

Și va domni pe lume cum a domnit până-acuma...

Vorbesc destul de limpede?

TRAIAN:

Pentru un Imperator – destul de clar!

BĂTRÂNUL DAC:

Tot viitorul îl vezi înaintea ta... Ura se va umplea...

Ea nu va mai dumica lumea în mărunț, ci va rupe-o-n două!

De o parte Roma, de alta barbarii. Și Roma va cădea...

Momentul de față o decide... Chiar o decide!

Căci ne aflăm în mijlocul vântului istoriei, Imperatore...

Singurii ce stăm deasupra și numai umbra uriașă a pământului

s-aruncă destul de clar în mintea noastră...

Dar văd că tu, Imperatore, nu crezi nimica,

Te crezi orb, dat în mâna fatalității...

Pe când eu cred...

TRAIAN:

Crezi că pământul va pieri, că omul se va stinge?

Eu o știu asta... dar încă n-a venit ziua de pe urmă

Și nu știu de ce să ne-întunecăm mintea cu această cugetare,

Când avem atâta întuneric în viața noastră...

BĂTRÂNUL DAC:

Pace pământului! Pacea eternă eu nici nu ți-o cer,

Căci n-o poți da... Ci numai pacea-îndurare...

CORUL:

Nu cerem pacea-eternă pe acest pământ,

Ci numai pacea-îndurare... Pacea-îndurare!

BĂTRÂNUL DAC:

Mărite Imperator, ascultă-mi sfatul meu:

Păstrează Romei un rival, ca să-i păstrezi puterea,

Până atunci, până ce din ura sădită în inima acestui pământ

Va răsări un arbore înalt, ce va umbri cu pace tot Universul...

De nu... Atunci să știi c-ai nimicit tot fructul,

Pe care l-a copt această istorie lungă a Romei,

Căci ce-a putut să iște din răpirea lumii întregi,

Decât conștiința că prețul acestor semne de luptă,

De anxietate, de durere n-au avut nici o valoare...

Și astfel noi, bătrâni, stăm în fața a sute de popoare tinere.

Ei cugetă ce cugetau romanii odată,

Că pământul e un măr de aur, bun de mâncat...

Dar să le-o spunem, că nu-i așa, căci noi o știm –

Această știință nouă este Crucea...

TRAIAN:

Proorocirea ta-i cam încâlcită...

BĂTRÂNUL DAC:

Eu nu prezic nimic, eu spun ce este...

TRAIAN:

Ascultă! Crezi tu că v-odată astă cruce

Va putea să pătrundă-n inimă?

BĂTRÂNUL DAC:

Da...Da!

TRAIAN:

Nu... Nu, bătrâne, ar trebui s-o știi,

Tu, care gândești că-în cărți e adevărul...

Vorbele eterne ale acelu martir

Crucificat vor fi libera moarte,

Cu care le-am și îmbrăca mizeria?

Tu nu-i cunoști pe oameni și-i urăști,

Nu vezi că de-astăzi încă ei se-nfășură

În aste haine spre a cere statul?

Azi Catilina poartă-această mască,

Poporul îl sumuță contra păcii

Și contra ordinei. Vorba vor pieri-o,

Dar spiritul ba... Nu poate-un râu

Să-și schimbe cursul său înspre izvor...

CORUL:

E purul adevăr: nu poate-un râu

Să-și schimbe cursul său înspre izvor!

TRAIAN:

Crezi tu că omu-i rău și lumea-i rea...

De-aceea persecut-eu pe dușmani...

Tu știi pe care, căci eu știu să aleg

Între adoratorii crucei și ai plebei...

BĂTRÂNUL DAC:

Și dacii se pricep de la un timp

Să-aleagă dușmanii de-ai lor prieteni:

Și nu după sprânceană – după fapte!

Cu pacea vrem să te slăvim, Traian...

TRAIAN:

Dar nu voi zice cum că inima-mi imperială

A fost cu totul surdă la durerea ta.

Voi face tot, ce pot, cât poate-un om,

Dar rămânând tot eu...

BĂTRÂNUL DAC:

Adecă, Imperator...

TRAIAN:

Deosebirea dintre noi e clară: tu crezi –

Eu nu cred, decât atunci când văd...

Ce să-mi mai găuresc în van gândirea,

Ca să-aflu ce-i în dosul astei lumi?

Pe ea o văd, pe ea o ții și-o voi.

Da... dacă-aș ști cumcă prin cugetare

Aș putea ajunge să cunosc ce e,

Dar nu... Pierdeaua cea de fier e trasă

Între mormânt și viață... Muritorii

Nu pot să o străbată – numai visul

I-atinge umbra... Fulgerare numai

Din când în când în viața-întunecoasă.

Și vrei tu ca pe-acest temei eu lumea

Să o domnesc... Vrei mai vrâstnic

Să umblu peste capete de nații?

De-or întreba: ce vrea Împăratul?

Să-și spuie – la sigur nu știa!

Indiferent ce crede-această lume...

BĂTRÂNUL DAC:

Această lume crede numai bine...

TRAIAN:

Ea să trăiască trebui, căci o vrea,

Și ca să nu se mănce unul pe-altul

Trebuie-o vargă tare și aceea-s eu!

Las-să murmure, las-să plângă – lasă

Să râdă chiar... Numai să stea în pace

De n-o voiește, o voi învăța a face.

Aceasta-i misia-mi pe-acest pământ,

O alta n-am...

BĂTRÂNUL DAC:

Nici eu...

TRAIAN:

În astă oră, ce-ai numit-o mare,

Îți dau cuvântul meu de Imperator:

Unde Dreptatea nu va fi ascunsă –

Va domni mila și-îndurarea mea...

Iar unde va răzbate viclenia –

Voi pune legiunile să facă

Dreptate nu cu vorba, ci cu spada!

BĂTRÂNUL DAC:

Și dacă Decebal, ca până-acuma,

Va ridica și el armia sa –

Atunci războiu-n veci nu se încheie...

Încearcă, Imperatore, cea de pe urmă dată

Să-i dai...

TRAIAN:

Ce să-i dau?

BĂTRÂNUL DAC:

Pacea...

CORUL:

Vrem pacea pentru Dacia, Traian!

Vrem pacea... Pacea! Pacea!!!

BĂTRÂNUL DAC:

Tot ce e frunză, ram, copac și floare,

Tot ce e piatră, munte, râu și țară,

Ce are suflet – totul ce e viu

Îți cere pacea...

TRAIAN:

Ah, e prea târziu!

BĂTRÂNUL DAC (*disperat, își ridică mâinile spre ceruri*):

Mi-ai dat, Părinte, ochii să văd lumina zilei

Și inima-mi umplut-ai cu farmecele milei.

În vuietul de vânturi auzit-am al tău mers

Și-n glas purtat de cântec simții duiosu-ți vers,

Și tot pe lâng-acestea cerșesc înc-un adaos:

Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaos!

Și blestemă pe-oricine de mine-o avea milă,

Și binecuvântează pe cel ce mă împilă

S-asculte orice gură, ce-ar vrea ca să mă râdă,

Puteri să pui în brațul ce-ar sta să măucidă,
Ș-acela între oameni devină cel întâi
Ce mi-a răpi chiar piatra ce-oi pune-o căpătâi...
Gonit de toată lumea prin anii mei să trec,
Pân-ce-oi simți că ochiu-mi de lacrimă e sec,
Că-n orice om din lume un dușman mi se naște,
C-ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște,
Căci chinul și durerea simțirea-mi a-împietrit-o
Că pot să-mi blestem mama, pe care am iubit-o,
Când ura cea mai crudă mi s-a părea amor...
Poate-oi uita durerea-mi și voi putea să mor.
Străin și fără de lege de voi muri – atunci
Nevrednicu-mi cadavru în uliță l-arunce,
Ș-aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă,
Ce-o să asmuțe câinii, ca inima-mi s-o rumpă,
Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față,
Îndură-te, stăpâne, și dă-i pe veci viață!
Astfel numai, Părinte, eu pot să-ți mulțumesc,
Că tu mi-ai dat în lume norocul să trăiesc.
Să cer a tale daruri, genunchi și frunte nu plec,
Spre ură și blestemuri aș vrea să te înduplec,
Să simt că de suflarea-ți suflarea mea se curmă
Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă!...

(Se întoarce brusc spre Traian)

.

Eu până-acum nu te uram, Traian,

Dară din clipa asta – te urăsc!

TRAIAN (*înfuriat*):

O singură privire-a mea te-ar omorî,

Dar n-a-învăţat ca să coboare-atât de jos...

BĂTRÂNUL DAC (*şi mai aprins*):

Atâta, cât va mai fi încă un suflet dac

Pe acest pământ – nu ne-om supune noi!

O, jur, o, zei! În faţa ta, Traian...

CORUL:

Atâta, cât va mai fi încă un suflet dac

Pe-acest pământ – nu ne-om supune noi!

Jurăm... Jurăm! Jurăm în faţa ta, Traian!!!

C O R T I N A

P R E T E X T

Era un popor brav acela, care-a impus tribut superbeii împărătese de marmură a lumii: Roma. Era un popor nobil acela a cărui cădere te umple de lacrimi, iar nu de dispreţ şi a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost şi nu va fi o ruşine niciodată!

Mihai EMINESCU

ACTUL III

Începutul sfârșitului...

Sarmizegetusa este învăluită de flăcări și fum...

Romanii au asediat cetatea de scaun a Daciei: zidurile de piatră și bârne nu mai rezistă presiunii neconținute a legiunilor lui Traian. Scărarii se cațără tot mai sus, pășesc peste vârful ascuțit ale buștenilor...

Suierături de săgeți, zângănit de arme, urlete disperate...

Gurile de peșteri din fundul scenei fumegă și ele, acolo lupta se duce corp la corp...

În stânga, pe scările cioplite în stâncă, ce urcă spre Sala Tronului, un dac bătrân, gol până la brâu, ține piept celor trei legionarii romani, care încearcă să străbată spre Regele Decebal...

În dreapta se află cortul de campanie al Imperatorului Traian, scufundat într-o tăcere olimpică...

Spațiul din centru, de data asta foarte limitat, este destinat CORULUI. Pater CELSUS și-a învelit trupul într-un stiharion, împodobit cu fir de aur, iar cele douăsprezece femei și-au pus stihare negre, cu glugă. Ele și-au spoit fețele cu var, sunt desculțe, iar în mâna dreaptă țin câte o lumânare aprinsă...

CELSUS:

Nimeni soarele n-oprește să apuie-n murgul serii,

Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării,

Nimeni noaptea să se-tindă pe-a istoriei mormânt;

Mulți copii bătrâni crezut-au cum că ei guvernă lumea,

Nesimțind că-s duși ei singuri de un vâl fără de nume,

Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt...

CORUL:

Mulți copii bătrâni crezut-au cum că ei guvernă lumea,

Nesimțind că-s duși ei singuri de un vâl fără de nume,

Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt!

CELSUS:

Astăzi punctul de solstițiu a sosit în omenire.

Din mărire la cădere, din cădere la mărire,

Astfel vezi roata istoriei întorcând schițele ei;

Înzădar palizi, siniștri, o privesc cugetătorii

Și vor cursul să-l abată... Combinații iluzorii –

E apus de Zeitate ș-asfințire de idei...

Moartea-întindă peste lume uriașele-i aripe:

Întunericul e haina îngropatelor risipe,

Câte-o stea întârziată stinge izvorul ei mic.

Timpul mort și-întinde membrii și devine veșnicie.

Când nimic se întâmpla-va pe întinderea pustie

Am să-întreb: Ce-a rămas, oame, din puterea ta! – Nimic!

Dar la ce să beau din lacul ce dă viață nesfârșită,

Ca să văd istoria lumii dinainte-mi repetită,

Cu aceleași lungi mizerii s-obosesc sufletu-mi mut?

Și să văd cum nasc popoare, cum trăiesc, cum mor. Și toate

Cu virtuți, vicii aceleași, cu mizerii repetate...

Vrei viitorul a-l cunoaște, te întoarce spre trecut.

Din aghaizima din lacul, ce te-închină nemuririi,

E o picătură-n vinul poeziei ș-a gândirei,

Dar o picătură numai. Decât altele, ce mor.

Ele țin mai mult. Umane, vor pieri și ele toate.

Înzădar le scrii în piatră și le crezi eternizate,

Căci eternă-i numai moartea, ce-i viață-i trecător.

Și de-aceea beau paharul poeziei înfocate.

Nu-mi mai chinui cugetarea cu-întrebări nedezlegate

Să citesc din cartea lumii semne, ce mai nu le-am scris.

La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură –

Înzădar o măsurăm noi cu-a gândirilor măsură,

Căci gândirile-s fantome, când viața este vis...

CORUL:

La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură –

Înzădar o măsurăm noi cu-a gândirilor măsură,

Căci gândirile-s fantome, când viața este vis!

DECEBAL (*singur, în Sala Tronului, zbatându-se ca un leu în cușcă...*):

Vai vouă, romani puternici! Umbră, pulbere și spuză

Din mărirea-vă s-alege! Limba va muri pe buză,

Vremi veni-vor când nepoții n-or pricepe pe părinți –

Cât de naltă vi-i mărirea, tot așa de-adânc-căderea.

Pic cu pic secând paharul cu a degradării fiere,

Îmbăta-se-vor nebunii – dispera-vor cei cumiști.

Pe-a istoriei mari pânze, umbre-a sclavelor popoare

Prizărite, tremurânde trec – o lungă acuzare –

Târând sufletul lor veșted pe-al corupției noroi.

Voi nu i-ați lăsat în voia sortii lor. Cu putrezirea

Sufletului vostru propriu ați umplut juna lui fire,

Soarta lor vă e pe suflet – ce-ați făcut cu ele? Voi!

Nu vedeți că în furtune vă blesteamă oceane?

Prin a craterelor gure răzbunare strig vulcane,

Lava de evi grămădită o reped adânc în cer,

Prin a evului nori negri – de jeratic cruntă rugă

Către zei – ca neamul vostru cel căzut, ei să-l distrugă –

Moartea voastră: firea-întreagă și popoarele o cer...

CORUL:

Lava de evi grămădită o reped adânc în cer...

Moartea voastră: firea-întreagă și popoarele o cer!

DECEBAL:

Va veni. Stârniți din pace de-a proorocilor cântare,

Din păduri eterne, zale verzi, vor curge mari popoare

Și gândiri de predominare vor purta pe fruntea lor;

Constelații sângeroase ale boltelor albastre

Zugrăvi-vor a lor cale spre imperiile voastre,

Fluvii cu de pavezi valuri înspre Roma curgătoare.

De pe Alpi ce stau de-asupra norilor cu fruntea ninsă,

De prin bolți de codru verde, de prin stâncile suspinse,

Pe a pavezilor sănii, coborî-vor în șivoi;

Cu cenușa pocăinței și-o umplea pământul fruntea,

Cu cenușa Romei voastre – moarte legioane – punte

Peste râuri. Și nimica nu se v-alege din voi!

Veți ajunge ca-n tâmpire, în sclavie, degradare.

Pas cu pas cade-n rușine neamul vostru sânt și mare:

Că-n iloți se va preface ginta de-înțelepți și crai,

Când barbarii vor aduce delta sântelor lor vise,

Îmbrăcând în întuneric toate cele de voi zise.

Vai, vouă, romani puternici, vai vouă, de trei ori vai...

CORUL:

Că-n iloți se va preface ginta de-înțelepți și crai...

Vai, vouă, romani puternici, vai, vouă, de trei ori vai!!!

(Pe scările de piatră urcă în mare grabă un PAJ. Hainele lui sunt încolțite de flăcări, obrazul – negru de fum și funingine. Din urma lui, cu sufletul la gură, aleargă BORIS).

PAJUL:

Pe Boris l-am adus pentru poruncă...

DECEBAL:

Să intre!

BORIS:

Traian a-înconjurat cetatea! N-avem nici o ieșire, o, Decebal!

DECEBAL (*înfuriat*):

Nebun admirator...

(Aparte).

El uită cum că

Am omorât pe Oppius Sabinus,

Că Moesia a fost în mâna mea,

Că pe Cornelius Fuscus l-am învins,

Că-ai Romei vulturi i-am avut în mână...

Ah, cum credeam la prima mea sculare

Că-n soarta lumii am să-aduc schimbare!

Așa sunt toți... Uituci... Uit-că Domițian

S-a speriat de zmeii Daciei,

Ca-nvins, serbând botezuri de triumf,

Mie-mi plătea tribut... Și chiar acela,

Căru-i azi templu-i ridicară – un zeu...

Că Nerva chiar mie-mi plăte tribut.

Îmi trebui să-i-înving din nou... O dată...

BORIS:

Dar cum?

DECEBAL:

O dată numai... Și s-o stinge basmul
Despre menirea lor în astă lume.
O! Nu știți voi ce însemnează asta,
Când leul și-a-înfipt gheara în titani –
Ah! Leul codrilor fără de fine,
Ăst rege mândru cu-a lui păduri,
Rece ca cremenea stâncelor lui,
Și-a-înfipt odată gheara lui de fier
În aște titani ai Romei și a supt
Din sângele lor crud... și-a-înnebunit!
A-înnebunit de ură și turbare
Și viața lui – un vis fioros
În veci îl urmărește umbra Romei,
În veci i-e sete de acest sânge lui...
Taci inimă... –în curând ți-i stinge setea!
CELSUS:
Da, da! Ți-i stinge setea... Dar cu moartea!
CORUL:
Da, da! Ți-i stinge setea... Dar cu moartea...
O, Decebal, ți-i stinge setea doar cu moartea!
DECEBAL:
Ce zici, cu moartea? Moartea... Nu... Cum poți
Să zici că moartea m-a putea atinge
Pe mine, ce-am o sută de vieți...
Și totuși acest cuget mă-înstreină!
Ce este moartea?... Pot să mor îndată
Fără-a mă fi răzbunat? Pot? Nu, nu!

Nu pot – căci nu voi. Nu voi să mor,
Pricepi tu... Este așa de dulce viața,
Așa de dulce este răzbunarea...
Ce mă-însăimântați? Tu ești copil... bătrâne!
Aceasta-i partea mea de nemurire,
O alta nu doresc... O alta nu...

CELSUS (*aparte*):

O, cap de lup și trup de șarpe...

DECEBAL:

A! Ați aflat de-abea acum aceea,
Ce trebuia să știți demult... Că eu sunt tot eu...

*(Se uită afară printr-o deschizătură în zidul din fund, îngustă, verticală – un fel de
ambrazură... Hăt la orizont se arată DOCHIA...)*

Ce-mi văzură ochii miei?

CELSUS:

Peste podul cel ușure, zâna Dochia frumoasă
Trece împletindu-și părul cel de-auree mătasă,
Albă-i ca zăpada noaptea, corpul-i nalt e mlădiat,
Aurul pletelor strecoară prin mânuțele-i de ceară
Și prin haine argintoase străbat membrele-i ușoare,
Abia podul îl atinge mici picioarele-i de-omăt.
Trece râul și ușoară nalte scări de stânci ea suie;
La ivirea-i zi se face în spelunci de cetățuie,
Ca o zi ea intră mândră în palatul ei de stânci;
Luna e plină de raze – sub căldura-i-argintoase,
Orice stea e-o piatră scumpă – iară florile flocoase.

Giuvaieruri umezite cu luminile adânci.
Umede tremur lumine pe boltirea cea albastră.
Zâna Dochia cu glasu-i cheam-o pasăre măiastră,
Ce zburând prin aer vine cu-a ei pene de păun;
Când acea pasăre cântă, lumea râde-n bucurie,
Pe-umărul cel alb o-așează și coboară-n văi aurie,
Unde-a râului lungi unde printre papură răsun...

(DOCHIA, fiica lui Decebal, purtând Pasărea Măiastră pe umărul stâng, își încetinește pașii la poalele scării tronului. Pajul aleargă în întâmpinarea ei, îi întinde mâna și o conduce până sus. Tânăra fecioară se închină în fața părintelui, îi sărută mâna).

DOCHIA:

Bine te-am găsit, părinte...

DECEBAL (o sărută pe frunte):

Bun venit, copilă dragă, bucuria-mi e amară...

DOCHIA (mângâind Pasărea Măiastră):

Astă pasăre-mi șoptește că romanii au să piară

Și ne vor lăsa în pace... Nu te alarma, o, Rege!

DECEBAL:

Bine-ar fi să fie-așa! Dar norocul ne-ocolește...

Ceasul nostru de pe urmă mi se pare că sosește...

PAJUL (din prag):

Un legat din partea Romei... Un libert din partea lui...

Iar oștenii noștri, bravii, îi escortă pe-amândoi!

DECEBAL:

Las-să intre cât mai iute!

LONGINUS (*schitează un gest de salut cu capul*):

Eu sunt legatul lui Traian... Trimisul Romei!

Pompeius Longinus...

DECEBAL:

Te știi prea bine, generale, încă din primul meu război...

Deși te-ai cam schimbat la față...

LONGINUS:

O, Decebal! Doar tu nu te preschimbi defel...

DECEBAL:

Gândeai că mă-i găsi altfel,

De cum am fost întotdeauna?

LONGINUS:

Nu!

DECEBAL:

Ce rugămintea dar trimite Roma prin tine, generale?

LONGINUS:

Roma vre să ne dai napoi ce-ai luat de la iagizi

Și să te ții de ce-ai decis odată!

DECEBAL:

Roma vre... Dar să vedem acum dacă-oi binevoi și eu...

Să cuget... Să văd dacă iubirea pentru Roma

Va-învinge iubirea pentru biruință!

Du-te de-împacă pe Traian și spune-i,

Că eu nu dau nimic... Și cum că mi-ar plăce

Să nu se-amestece, decât acolo, unde-i se cade...

LONGINUS:

Dar nu-i vorba de asta, o, rege, ori te prefaci,

Ori nu m-ai priceput... Vrei pace, Decebal, ori vrei război?

DECEBAL:

Mai ține-ți toga să te-admir: astfel sunteți voi toți...

Astfel gândiți, că veți muri Imperatori...

Iar mie – război sau pace, pace sau război...

O cumpănă e suspendată-n aer

Și încă nu văd înspre care parte se pleacă limba ei...

Dar mi-e totuna! Traian, al tău Imperator – el ce voiește?

LONGINUS (*derutat*):

Nimic...

DECEBAL:

Nimic? Așadar, lui nu-i pasă, că eu turbez în al meu suflet

Și zi și noapte mă gândesc și mă tot sfarăm?

LONGINUS:

La drept vorbind, eu nu-mi dau osteneala

Să descifrez ce vrei... Ar fi-n zadar!

Romanii poartă tratative cu oamenii acei,

Cari de-au zis da, e zis pe totdeauna,

Dacă-au spus nu, asemenea pe veci!

Nu voi să-mi mai aduc aminte cum că ai fi jurat...

Și jurământul ți-ai călcat... Nu-i treaba mea,

Ș-apoi nici te pricep, noi n-avem vreme să pricepem totul –

Abia ne-ajunge timp a cârmui o lume,

Nu este greu, dar nici ușor nu e –

Destul că ne răpește toată viața...

DECEBAL (*începe să se înfurie*):

Dar cine sunteți voi?

LONGINUS (*surprins*):

Cuceritorii lumii!

DECEBAL (*amenințător*):

Așa va fi, dacă ne-ți birui pre noi!

DACII DIN PRAG (*ridicându-și armele*):

Așa va fi, dacă ne-ți birui pre noi!!!

CORUL:

Așa va fi să fie, dacă ne-ți birui pre noi!!!

DOCHIA (*aparte*):

În astă lume turbură și crudă –

Cum a intrat de rece, liniștit,

Parcă-i de marmură – gândești... Parcă-i statuie,

Ce soclul numai ce l-a părăsit

Și s-a înfățișat în casa noastră

Să neucidă, să ne facă robi...

Aceștia-s ei!... Drept zise Iaromir –

Indiferenți, neînduplecați și mari!

Cum că privește cu-ochii lui imobili –

Parcă-împietresc... Îngheață sângele în vine...

Da, da! Așa arată numai zeii – nobili,

Doar zeii sunt așa de încrezuți în sine...

LONGINUS:

Aștept răspunsul tău, Decebal!

CELSUS:

O lume bate

În roș oțel...

CORUL:

O lume bate

În roș oțel,

Ce vreți a face –

Faceți din el.

Voiți coroane,

O, regi făloși!

Mișcați ciocane

Pe fierul roș...

DACII DIN PRAG (*zăngănind cu armele*):

Ur-r-rah!!!

CELSUS:

Voiți popoare

Și mândre țări?

Și sânta mare

S-aveți sub scări,

Să miște toate

L-a vost-cuvânt,

Întunecate

Și tremurând?

Lăsați ciocanul

Să bată fier:

În el coroane,

În el puteri...

DACII DIN PRAG (*și mai vioi*):

Ur-r-rah!!!

DECEBAL (*către Longinus*):

Auzi? Auzi răspuns, romane?

BORIS:

Da, da! Acesta e răspunsul Daciei –

Îmi vine să-ți sărut piciorul, Rege,

Ce mare ești! Nemărginit de mare –

Nu pot cuprinde nici mărirea ta...

DECEBAL (*se apropie de Longinus, i se uită drept în ochi, de parcă ar încerca să-l hipnotizeze...*):

O, voi, romani, nesăturați de noi pământuri,

Credeți că va dura în veci puterea voastră?

LONGINUS (*mândru*):

De vom cădea – ne vom urca din nou...

DECEBAL:

Nu vezi tu umbre a solarelor popoare

Trecând o acuzare lungă prin istorie,

Că vă încearcă, da, cu-a lor mizerii,

Că vă învinuiesc de soarta lor...

(Generalul roman nu rezistă, face un pas înapoi...)

De ce nu le-ați lăsat să-și meargă calea,

De ce-ați vrut să domniți? Numaidecât

Voi să domniți, voi să fiți supra lor...

Cine vă dă-acest drept, în a cărui nume

Ați subjugat voi lumea... Cu ce drept

Vă încărcăți cu soarta lumii-întregi?

Vai, vouă, când la ziua-vă din urmă

Vor întreba de ce-atât vă urcarăți

Și nu-ți găsi un alt răspuns decât

Spre a căde cu-atâta mai adânc...

Vai, vouă, ce nici oameni nu sunteți,

Nici zei – ci-amestecul de rele

Din amândouă aceste ființe...

CORUL:

Vai, vouă, ce nici oameni nu sunteți,

Nici zei – ci-amestecul de rele

Din amândouă aceste ființe!

DECEBAL:

Mândri sunteți ca zeii, nu ca ei

Plini de misericordie... Ca oamenii

Aveți o minte, însă inimi nu!

(Înaintează spre Longinus)

Doriți ce zeii doresc, neavând puterea,

Voiți să domniți lumea ca și ei,

Făr-a ave dreptatea lor. Ca oameni aveți patimi,

Dar patimi reci, fără de milă, crude,

Care din ochi nu pierd vre-o țintă-a lor.

La noi nu pot combate vanitatea

Prin vanitate, aurul prin aur,

Între virtuți și-ntre vicii nu e

La voi deosebire – amândouă poartă

Aceleași semne neînduplecate.

Onest și neonest nu cunosc milă,

Drept și nedrept nu au deosebire

În sufletele lor, ci numa-n cap –
E același om pe două căi opuse,
Unul vrea dreptul, celălalt nedrept, cu-aceiași
Adâncă, fără-de milă consecvență!
Voi oameni nu sunteți, zei nu sunteți,
Ce sunteți dar? Nici una nu, nici alta!
Cum vă-arogați dar dreptul de-a spune,
Cum vreți ca oameni să se plece vouă?

LONGINUS:

Dreptatea noastră e puterea noastră –
Cu ea de-odată vom cădea și noi...

DECEBAL:

Voi sunteți tineri chiar la bătrânețe,
Iar noi în lume ne năștem bătrâni...
Voi vă închipuiți că lumea este
A voastră, însă noi – noi o luăm.
Voi vă doriți dorință, viață – noi le avem!

(Se apropie de ceata oștenilor săi din prag)

Ah, neputința cea copilărească
Din voi vorbește, tinere popoare...
Puindu-vă un scop, urmați în viață
Ce ați voit, ce mijloace vă trebui,
Ce lupte trebui, ce dureri, ce lacrimi
Spre a ajunge unde-ați spus că veți ajunge...
Și-aveți atâtea lacrimi voi în suflet,

În inima comoară de dureri...

LONGINUS:

Durerea pentru suflet e balzam...

DECEBAL:

Ah, ce știu ei când vorbesc de durere!

Văzutu-s-a vre-odată ei în fața

Unei vieți pierdute, sfărâmate,

A unei vieți de-a căreia splendoare

Atârnă soarta unei țări ori nații...

LONGINUS (*arogant*):

Noi soarta țărilor și națiilor decidem!

DECEBAL (*se întoarce brusc către Longinus*):

Voi cereți vieții ce nu poate da...

De-aceea desperărei, neîmplinirei

Nimic nu-i cerem noi – și ne dă tot.

Sunteți poeți ca grecii, ca persanii,

Purtați în gură dreptul, binele –

Noi, noi îl facem acest bun și drept;

Nu vorbe mari, nu cântece adânce,

Cari să espuie ce cuprins conține

Dreptul și legea, obiceiul, bunul...

Romanul nu știe să se exprime

Ca un elin... Dar pune-l să decidă

Și va decide drept, fără să știe de ce.

LONGINUS:

Voi cătați adevărul, noi – puterea...

DECEBAL:

Cătați să-învingeți lumea?

LONGINUS:

Noi am învins-o!

DECEBAL:

Așa va fi, dacă ne-ți birui pre noi...

DACII DIN PRAG (*ridicându-și armele*):

Așa va fi, dacă ne-ți birui pre noi!

CORUL:

Așa va fi, dacă ne-ți birui pre noi!!!

LONGINUS:

Tot ce doriți voi, noi am și făcut...

DECEBAL:

Noi n-am dorit nimic, ci am luptat

Pentru a Daciei preasfântă libertate!

Trebuie să fie un punct stabil în lume,

De nu vrei ca popoare peste popoare

Să se împingă în vecinic crud război...

LONGINUS:

De vom cădea – eu nu zic vai de Roma!

Ci o spun în gura mare – vai de cei,

Ce-or răsturna-o... Vai de lumea toată!

DECEBAL (*gânditor*):

Deocamdată-i vai de noi... Dar fi-va

Vai și-amar de capul vostru

De-o să vă ajungă al Daciei blestem!

(Către Boris, poruncitor)

Încalică și mișcă-aripa armiei spre Dunăre...

(Către Longinus)

A! repezi sunteți...

Dar și mai repezi n-eți găsi pe noi!

LONGINUS:

Noi nu suntem nici repezi, nici înceți –

Suntem așa cum suntem! *Vale*, rege! (vale=fii sănătos)

(Se întoarce și pleacă, mândru, cu capul ridicat...)

DECEBAL:

Vale atque salve! (vale atque salve=fii sănătos și adio)

(Le face semn oștenilor din prag)

Luați-l pe la spate... Să mi-l legați burduf

Și să-l țineți închis o noapte, pe-urmă om mai vide...

(Oștenii daci se execută. Din câteva mișcări generalul roman este dezarmat și zăvorât în beciul de sub scări, la ușa grea, de stejar, a căruia se postează un dac).

Iar pe libert să mi-l lăsați s-ajungă slobod la Traian!

Să turbe de mânie împăratul...

UNUL DINTRE DACI (*voios*):

Zis și făcut!

DECEBAL:

Dar până-atunci se poate întâmpla

Ca să turbez chiar eu de-amărăciune...

(Se lasă în tron, acoperindu-ș fața cu mâinile...)

DOCHIA (reapare, cu lacrimi în ochi, dezmierdând Pasărea Măiastră):

Toți sunt nebuni și furioși... O, Zei!

Și nici un ochi nu vede clar că țara pierе...

O, țara mea! O, Dacie! Unde mergi?!

BORIS (care nu s-a grăbit să execute porunca lui Decebal; lingușitor, precaut):

E bine, Dochia... De cade Decebal –

Nu cade Dacia... Lasă-l să turbeze pe-acest taur...

Îl vom moșteni noi doi...

(Încearcă s-o îmbrățișeze)

Să nu-l liniștim, să-l tot împungem cu-un bold ars în foc,

Doar s-o scula, pentru a cade – mort...

DOCHIA (stupefiată):

Nu te pricep... Ce vrei să zici, Principe?

BORIS:

Nimic... E vorba de-o istorie mai veche,

Ce-am vrut eu la ureche să ți-o spui...

Nimic... *(Încearcă s-o sărute)*. Unul câștigă – altul pierde...

Așa e lumea, Dochia... Azi este, mâine – nu-i...

DOCHIA (îi trage o palmă):

O, șarpe! I-ai înveninat suflarea

Și sufletul i-ai turburat, că nu mai știe

Ce face... Ai vre să cadă, Decebal...

(Se apropie de părinte, care tot timpul acesta a zăcut pe tron, zdrobit de amărăciune... Îl mângâie pe cap...)

Tată... Tată...

BORIS (aparte):

Lumea-i împărțită în proști și în șireți,

Iar patimilor rele viclenii le dau preț.

Sămânța roditoare se cade ca să sameni.

Ca să fii domn, se cade să-i iei adânc pe oameni.

Voiești ca să se-îchine cu toți l-a tale oase,

Atunci învie-ntr-înșii pornirea dușmănoasă,

Invidia și ura botează-le virtuți,

Numește-erou pe-un găde, ca fierul să-i ascuți,

Pe cel viclean și neted numește-l înțelept,

Nebun zi-i celui nobil și simplu celui drept,

Din patimi a mulțimii fă scară la mărire

Și te-or urma cu toții în vecinică orbire.

Cu laude mângâie deșertăciunea lor,

Din roiuri risipite vei face un popor

Și sigur fii la rele de-a pururea urma-va,

Cu sânge și cenușă pământul presura-va...

Ferește-te de una, să te păzească ceriul,

Să nu te-împingă-un demon a spune adevărul.

A spune: că nu-s vrednici decât de-adânc dispreț,

Că pentru-o vorbă goală jertfești a lor vieți,
Că-n tine nici nu-ți pasă măcar de-ale lor păsur,
Căci cu a lor micime de suflet tu îi măsur,
Că lauda, cu care i-încarci e o ocară,
Că tot ce e ca dâșii e vrednic ca să piară...

DECEBAL *(se trezește, parcă, după un vis urât, face câteva mișcări zmuncite cu mâinile, alungând nălucile din preajmă, apoi o observă pe Dochia, revine la realitate...):*

Ce este, Dochia?... Copila mea...

(Se uită lung la Boris)

O, Boris! Tu n-ai plecat să miști

Aripa armiei spre Dunăre?

BORIS:

Am și plecat!

(Coboară scările în fugă)

DOCHIA:

Sunt un copil... Am ochii de copil...

Văd lucrurile astfel precum sunt –

Ah, Decebal, - cât chin e-n astă lume,

Viața ei este un spasm lung,

Totul e mărginit, durerea – nu...

DECEBAL:

Așa-i, copila mea – durerea margini n-are,

Când viața e o jertfă pentru țară...

DOCHIA:

Un singur lucru e mai bun ca viața,
Pentru că nu-i nimic, nimic chiar – moartea.
Ah, cum nu ne-am născut pe-atunci, pe când
Nici o ființă nu era, nici neființă,
Nici marea cea de aer, nici azurul,
Nimic cuprinzător, nimic cuprins,
Nu era moarte – nemurire nu
Și fără suflet răsufla în sine
Un ce unic, ce poate nici n-a fost...
Dar vai! Un sâmbure în acel haos
Mișcându-se rebel – a nimicit
Eterna pace și de atunci durere,
Numai durere este-n astă lume...
Unde e starea ceea unde zeii
Nu existau, nici oameni, nici pământ,
Pe când acea ființă ne-înțeleasă
Nu-și aruncase umbrele în lume,
Umbrele ce sunt: moartea și nemurirea...

DECEBAL:

Copila mea...

DOCHIA (cu disperare):

Ah! El și-a dat foc sie însuși, crudul,
Și arderea eternă suntem noi.
Când se va arde-acest pământ cu totul,
Când s-a-înnegri cerimea cea albastră,
Când va începe ca să curgă sânge
Din stele și din soare, când ființa

Ne-om mântui – ne-om stinge pentru veci...

DECEBAL:

Copila mea, iubită...

(O strânge la pieptul său, o mângâie, o leagănă ca pe un prunc și astfel încremenesc amândoi pe tron...)

CELSUS:

Peste pod cu mii de coifuri trece-a Romei grea mărire.

Soarele orbește-n ceruri de a armelor lucire,

Scuturi ard, carele treer și vuiesc asurzitor;

Iar Saturn, cu fruntea ninsă stând pe steaua alburie

Și-aruncând ochii lui tulburi peste-a vremii-împărăție,

Aiurind întreabă lumea: - Și aceia-s muritori?

CORUL:

Scuturi ard, carele treer și vuiesc asurzitor...

Aiurind întreabă lumea: - Și aceia-s muritori?!

CELSUS:

Colo unde stau Carpații cu de stânci înalte coaste,

Unde paltinii pe dealuri se înșir ca mândre oaste,

Munții țeapăna lor frunte o suiau-n albastre bolți;

Stau tăcuți ostașii Romei, ridicând fruntea lor lată,

Strălucitele lor coifuri, la stâncimea detunată,

Unde ultima cetate ridica-n nori a ei colți.

Nori ca de bazalt de aspri se zidesc pe-albastra boltă,

Parcă-auzi a Mării Negre și a Dunării revoltă

Și a lumii-încheieture parcă le auzi trăsbind;

Răsculatu-s-a-Universul contra globului din aer?

Stelele-n oștiri se mișcă? Împărații sori se-încaier?

Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pământ?

CORUL:

Stelele-n oștiri se mișcă? Împărații sori se-încaier?

Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pământ?!

CELSUS:

Iar din fundul Mării Negre, din înalte-adânce hale,

Dintre stânce arcuite în gigantice portale

Oastea zeilor Daciei în lungi șiruri au ieșit –

Și Zamolx, cu uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,

A lui oaste luminoasă o porni din răsărit...

CORUL:

Și Zamolx, cu uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,

A lui oaste luminoasă o porni din răsărit!

(Cortul lui Traian se luminează. Imperatorul Romei iese în prag, în echipament de război. Din urma lui își fac apariția și cei doi legionari credincioși ai săi – paza personală a lui Traian – și se postează la intrare. Unul dintre ei ține în mâini coroana Imperatorului...)

CELSUS:

Murmurele se ridicau spre ceruri

Și tocmai când cântau *Salve – Imperator*,

Poarta se dă în lături și Traian apare:

În van el în războaie haina schimbă,

În van necunoscut vrea să rămâie –

Amic și inamic îl recunosc...

CORUL:

Traian în van necunoscut vrea să rămâie –

Amic și inamic îl recunosc!

TRAIAN:

Ridicați semnele umbrei înspre-a cerului oștire

Și strigați: Cu noi e Roma!

CORUL:

Cu noi e Roma!!!

CELSUS:

Pe un vârf de munte negru rari în zare stau stejarii,

Iar Traian pare că vede răsărind prin ei cezarii,

Salutând a Romei semne cu-a lor mort, adânc surâs;

Și încet ei trec prin aer, privind lung, cetatea dacă,

Binecuvântând oștirea spre apus ei iarăși pleacă,

A lor șiruri luminoase umplu aerul de vis...

(Traian scrutează depărtările cu privirea-i fulgerătoare. La orizont se arată libertul lui Longinus. Peste câteva clipe el ajunge în fața Imperatorului, cade în genunchi, sleit de puteri).

LUBERTUL:

Iertare, Imperatore! Iertare...

TRAIAN:

Ce s-a-întâmpat?! *(Libertul tace)*. Răspunde! De ce taci?!

LIBERTUL:

Longinus a căzut prizonier la daci...

TRAIAN *(înfuriat, îl lovește cu piciorul)*:

Nemernice, așa l-ai apărat?!

(Revenindu-și, îl ridică pe libert în picioare, îl scutură de umeri...)

Ce vorbă ți-a lăsat la despărțire?

LIBERTUL (*bâlbâindu-se*):

Bar... Bar-barul D-decebal a cutezat să-ți ceară înapoi

Întreg ținutul cucerit... Și în război ce a pierdut –

Ca să-i plătești despăgubire...

TRAIAN:

E lacom leul... Dar să-și mai pună pofta-n cui!

E mult prea hâtru Decebal... Dar și mai hâtri noi...

(Dispare pentru o clipă în cortul său, după care reapare cu o cupă de lut ars. Își scoate inelul, împodobit cu o piatră, de pe degetul mijlociu al mâinii, îl aruncă la fundul cupei, după care îl întinde libertului)

Întoarce-te-îndărăt în fuga mare

Și lui Longinus acest inel strecoară-l –

El se pricepe bine ce trebuie să facă...

(aparte)

Otrava-i de nădejde... Rămâne s-o desfacă...

(Se adresează, din nou, libertului)

Lui Decebal să-i dai această cupă din lutul Daciei...

Și spune-i: Pe noi ne preocupă războiul și nu pacea...

Noi vrem război! Atât să-i spui... Noi vrem război, nu pace...

A Romei demnitate eu nu-i permit s-o calce!

(Libertul se închină și pleacă)

Mă întrebați de ce sunt crud... Cum să fiu dară:

Pot să fiu altfel? Dacă aș putea...

Nu! Nu! Un demon inima mi-o strânge

Prin aste locuri, prin aste ruine...

În lupta mare... În furtune-oceanici

Caut ceva să semene departe

Măcar cu acea turbare, ce consumă

Sufletul meu... Și fără ca să-l stingă

Este nestins... Vai mie! E etern!

De-aceea mân popor contra popor,

De-aceea zdrobesc țară eu de țară

Și secol sfarm de secol. Poate că speriat

Sufletul lumii – oricât de crud ar fi,

Oricât neînduplecat, oricât de rece –

M-a reîmpinge-n vecinicul nimic,

Ca niciodată să nu mai reapar...

Voi nu știți... Voi nu știți ce-mi lipsește...

Eu dacă-aș ține-în mână toată lumea –

Lumea toată nu mi-ar ajunge... Și să simți,

Să știi mai dinainte că etern,

Etern avea să ție astă dorință...

Că etern o spăimânți un demon! Lumea –

Chiar atunci când vei vedea-o aprinsă,

Totuși arderea ei nu va întrece

Focul cel crud din sufletul tău propriu...

Asta-i cumplit... Asta e prea cumplit!

Așa-i din zi în zi... Așa-i din an în an...

CELSUS:

Așa-i din zi în zi... Așa-i din an în an...

Așa e din naștere... Așa este Traian...

CORUL:

Așa e din naștere!... Așa este Traian!...

(Libertul tot într-o fugă ajunge la Decebal. Jos, la intrare, pe prima treaptă, șade un dac – paza lui Longinus: el își ascute vârful lăncii cu o așchie de cremene. Prin ușa cu gratii de sub scări se vede fața generalului roman...)

LONGINUS:

Libertus! Ce veste mi-ai adus?

LIBERTUS *(se apropie de ușă, oșteanul dac nu-i acordă nici un semn de atenție...):*

Nici una...

(Îi strecoară inelul cu otravă, apoi urcă scările).

PAJUL DIN PRAG:

Legatul Romei...

DECEBAL:

Cu-um, așa de iute?

CELSUS:

Ura e repede, o, Decebal...

CORUL:

Ura e repede... Ura e repede, o, Decebal!

DECEBAL (*către libertul roman*):

Cu ce răspuns te-ai înturnat, Libertus?

LIBERTUL:

Imperatorul îți transmite cupa asta...

Din lutul Daciei a fost făcută...

DECEBAL (*cercetează cupa cu atenție*):

Și care-i tâlcul ei?

LIBERTUL:

Nu știu... Traian-Imperatorul nu dorește pace

El a strigat: a Romei demnitate eu nu-i permit s-o calce...

Război până la capăt...

DECEBAL (*către pajul său*):

Adu-mi-l pe Longinus!

(Pajul coboară scările în fugă, desferechează ușa beciului, împreună cu dacul de gardă și amândoi rămân înmărmuriți. Generalul roman zace mort, cu fața în sus... Alături – inelul...)

PAJUL (*urcă scările, alarmat*):

Longinus zace mort... Iar lângă dânsul –

Acest inel cu piatra sfărâmată...

(Îi întinde inelul)

DECEBAL (*posomorându-se*):

S-a otrăvit!... Inelul, cupa, generalul...

Trei semne pentru noi...

(Lovește cupa de zid, aceasta se face cioburi. Poruncitor)

Pe cai, pe cai! Războiul de pe urmă... Război!

Puneți să sune buciumele toate,

Puneți pe Dunăre un jug de lemn,

Ca taurii ca să mugească – avan,

Acea bătrână și adâncă mare,

Ce curge între noi și-între romani!

(La strigătele lui Decebal apar, alarmați, mai mulți oșteni daci în prag, doi dintre ei își ridică buciumele, trâmbiță alarma...)

DACII:

Ur-r-ah!

DECEBAL:

Războiul de pe urmă... Ah, cum îmi bate pieptul!

Taci, inimă! Gândești ca să te rupi,

Voiești să mă omori cu bucuria?

DACII:

Ur-r-ah!!!

(Toți pleacă la lupta dreaptă, lupta cea de pe urmă...)

DECEBAL:

Da, da! Strigați, lăsați-mi munții-n urmă,

Aprindeți codrii noștri și ardeți

Această rană veche a istoriei,

Această bubă neagră a omenirei,

Acest blestem ce macină popoare...

(Apare un dac grav rănit)

DACUL RĂNIT:

O, Decebal, romanii... Au spart zidirea...

Au năvălit cu toții în cetate...

(Cade mort)

DECEBAL (*disperat*):

Nu se poate! O, Zei...

(Către pajul său)

Să-mi aduni pe ducii mei... Care-au mai rămas în viață...

Sub arcada cea din stâncă...

(Pajul se execută. Regele dacilor, rămas singur, își schimbă hainele în simple veșminte țărănești, peste care își aruncă o hlamidă neagră, lungă, până în pământ; își ia rămas bun de la aceste ziduri – ultimul său lăcaș pământesc...)

CELSUS:

Înrădăcinată-n munte cu trunchi lungi de neagră stâncă,

Repezită nalt în aer din prăpastia adâncă,

Sarmizegetusa – ajunge norii cu-a murilor colți;

Și prin arcurile-înguste, făclii roșii de rășină

Negrul nopții îl pătează cu bolnava lor lumină,

Rânind asprul întuneric din a halelor lungi bolți.

Și prin arcuri îndoite la lumini de roșii torții,
Adunați văzu cezarul la cumplita masă-a morții:
Ducii daci. Făclii de smoală sunt înfipite-n stânci și-n muri,
Luminând halele negre, armuri albe și curate,
Atârnate de colonne, lănci și arcuri răzimate
De păreți – pavezi albastre strălucind pe stâlpii suri,
Ducii-s nalți ca brazi de munte, tari ca și săpați din stâncă.
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adâncă,
Pe-a lor umeri spânzur roșii piei de tigru și de leu,
Tari la braț și drepți la suflet și pieptoși, cu spete late,
Coifuri ca granit de negre au pe frunte așezate
Și-a lor plete lungi și negre pe-umeri cad de semizeu.
Cupele – țeste de dușman – albe, netede, uscate,
În argint, cu toarte de-aur prea măiestru cizelate –
Și cu ele-n mână-înconjur lunga masă de granit;
Vor mai bine-o moapte crudă decât o viață sclavă...
Toarnă-n țestele mărețe vin și peste el otravă,
Și-n tăcerea sântă-a nopții ei ciocnesc, vorbesc și rîd.
Rîd și rîsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting, una câte una, viețile ducilor daci...
CORUL:
Se sting una câte una faclele mirositoare...
Se sting, una câte una, viețile ducilor daci!
CELSUS:
De pe scaune cad pe piatra rece, sură, ce podește Sala –
Toți, toți până-la unul... Unul încă tot trăiește...

Arde sânta lui coroană, fulger ochii lui audaci...

Luna-n ocean albastru scaldă cornul ei de aur,

Luminând culmile sure și adâncul colcântaur,

Dintru care-eșit se vără-n nouri anticul castel;

Decebal – palid ca murul văruit în nopti cu lună –

Se arată în fereastră și-și întinde alba mână

Moartă din hlamida neagră ce-l acopere pe el...

DECEBAL (albit complet, pășind haotic printre trupurile dacilor, încearcă să descopere măcar o suflare vie, dar totu-i înzadar; oștenii săi credincioși au preferat cupa cu otravă, numai să nu cadă prizonieri la romani...):

Prin munți, prin văi, prin ape murmurânde,

Prin aspre stânci, luciri rătăcitoare

Și stelele ce curg... Prin codrii mari –

Un vânt năpraznic... Și vocile-au trecut...

În fruntea soarelui ei se descoper

Și templul lor e Universu-întreg...

Cu-astfel de crez poți muri surâzând...

(Își smulge coroana de pe frunte, se uită lung la dânsa, de parcă ar vedea-o pentru prima oară în viață... De odată o aruncă peste ziduri, în abis...)

Noi vom pieri și vom renaște din neant,

Căci sufletul unui popor nu poate fi ucis...

Vor înălța spre ceruri sufletele noastre,

Apoi se vor lăsa din nou pe-aceste plaiuri –

Suntem bolnavi de veșnicie... Noi... Dacii...

(Scoate de pe capul unui dac mort căciula, și-o potrivește peste pletele cărunte, printr-un gest măiestrit îi pleoștește vârful spre frunte, după obiceiul dacilor simpli, apoi ridică un scut de metal, rotund, strălucitor, se uită în el ca într-o oglindă...)

Ah! Când privesc oglinda de metal

Și văd în ea un om bătrân și alb,

Bătrân ca o poveste de demult –

Aud parcă șoptind copii și fete

Povestea închegată despre soarta

A unui rege pre nume Decebal!

Sunt eu acesta? Eu? Nu mă cunosc...

Acest bătrân cu iarna pe-a lui frunte,

Acest bătrân cu fața lui zbârcită,

Acest bătrân pe jumătate mort...

Acesta-s eu... Nu cred... Nu cred...

Nu cred... De ce nu cred... Nu poate fi,

N-aud departe bucium și talange,

N-aud departe un popor mergând,

Ce fără patrie rămase-n lume...

CORUL:

N-aud departe bucium și talange,

N-aud departe un popor mergând,

Ce fără patrie rămase-n lume!

DECEBAL:

Mergeți! Mergeți! Pământ strein să vă primească

Și vouă, dacele mele, pace să vă dea...

Lăsați părinții și copiii voștri

Să doarmă duși în-al Daciei pământ

Și pustiți și-împrăștiați prin lume –
Purtați cu greu blestemul ce-l port eu...
Dară lăsați, lăsați-mă să rămân...
Poate că soarte mult mai fericite
Vă-așteaptă-n lumea largă... Mergeți voi...
Ce fericire-aș mai putea afla –
Eu, biet bătrân.. Nebun pe jumătate...
Lăsați-mă să dorm, unde îmi dorm copiii
Și inima-ne unde doarme...

(Coboară scările)

O! Pământ dulce, de-aș putea să te sărut...
Tu – etern lăcaș al păcii –
Mult mai ușor decât coroana mea...

(Ajunge în arena din centrul scenei. Se împiedică de ceva. Cade la pământ.Se ridică. În față strălucește coroana sa de aur, pe care o aruncaseră mai înainte... Delirând, lovește coroana cu piciorul, aceasta se rostogolește hăt spre fundul scenei...)

Și-acum alerg dezmoștenit de tron-mi –
Un biet bătrân, sărac, necunoscut...
Unde-i mărirea lumii, unde-i?
Oare mai este ea? Mărirea lumii...

(Se amestecă printre făpturile îmbrăcate în sihare negre – cele douăsprezece femei cu lumânările aprinse în mână...)

CORUL:

Unde-i mărirea lumii, unde-i?

Oare mai este ea? Mărirea lumii?!

CELSUS:

Dacă dreptatea e pieirea lumii,

Atunci: fie dreptate – piară lumea...

CORUL:

Dacă dreptatea e pieirea lumii,

Atunci: fie dreptate – piară lumea!

DECEBAL:

Sunt eu ori nu sunt eu? Aceasta-i întrebarea...

Cu ce drept mă amestec eu aicea?

De ce mă doare sufletul pe mine?

Pentru că-a Daciei țară a căzut...

E Decebal de astăzi cel de ieri...

Este prezentul un trecut... Ce drept am

Să atribui nefericirea unui om,

Ce același nume l-a purtat cu mine,

Să mi-o atribui mie – cel de azi...

Nu bate inima-mi în orice clipă?

Nu sunt în orice clipă un alt om?

În orice clipă e un altul rege –

Un altul rege...

(Se uită în scutul-oglindă)

Și-acel bătrân a cărui umbră albă

O văd colo-n metal... Să fiu chiar eu?

Să fie Decebal, dușmanul Romei?

CELSUS:

Ești Decebal, dușmanul Romei!

CORUL:

Ești Decebal... Ești Decebal...

Ești Decebal, dușmanul Romei!!!

DECEBAL (*aruncă scutul, își acoperă urechile, să nu mai audă...*):

Să fie același care-a fost și ieri?

Ce suntem noi, ce este astă viață?

Pe ce se-înșiră ziua de ieri cu cea de azi?

Cum ne cunoaștem unii și aceiași,

Ce leagă fapt de fapt și zi de zi,

Când ne schimbăm, când orișicare clipă

E-același nume pentru un alt om...

E visul unei umbre și umbra unui vis...

Om! Care e ființa ta?... Ce face

Ca tu să fii?... Ce face să nu te risipești

În propriile-ți fapte și gândiri?

Sângele-acestei umbre e durerea...

Noi fericirea o uităm în viață,

Ca și când n-ar fi fost, numai durerea...

Ochiul tânjește... Ne face să privim

Trecutul nostru dispărând în vreme,

Ca insulele mândre-n ocean plutinde,

De care-a vieții neagră grea corabie

În orice clipă se tot depărtează...

(Se repede din cercul închis al Corului, pornește aiurea, ba într-o parte, ba în alta, ba se întoarce înapoi...)

Noi fericirea o uităm în viață...

Durerea-n veci noi o ducem cu noi...

CORUL:

Noi fericirea o uităm în viață...

Durerea-n veci noi o ducem cu noi!

DECEBAL (*lucid*):

Fii blestemată, Romă... O nebunie

A generații și popoară, Romo!

În multe chipuri nebunia lor

Au zugrăvit pe pânza istoriei...

Visul mărire omenești și-aspiră

Oricare din noaptea vieții sale,

Din codri, din visele-i antice,

Din religiuni a zei cu șapte ceruri,

Din sate vechi ca lumea –

Fericite peste puțință...

Acum aspir la-acea icoană, care

Realizată-a fost pe-acest pământ.

Și-oricât de mare, oricât de mic ar fi

Orice popor... Totuși tu rămâi măsura

Întunecatei lui aspirațiuni, o, Romo!

De-acu, superbo, - fii blestemată, –

Tu, măr de ceartă-n istoria lumii...

CORUL:

În veci fii blestemată, Romo,

Tu, măr de ceartă-n istoria lumei!

DECEBAL:

Gloria ta chiar e un măr de ceartă...

Dacă vreodată din negurile vremii

S-or descurca popoarele barbare –

Imperiile ce-or fonda aicea

Le vor numi imperie romană...

Ginte cu ginte s-or tot certa mereu,

Care din ele-ți seamănă mai mult?

Măsura răutății tale, Romo,

Va fi măsura lor de înmândrire...

CORUL:

Măsura răutății tale, Romo,

Va fi măsura lor de înmândrire!

DECEBAL:

Fii blestemată, tu, fata-morgana

Al crudului neam omenesc.. Oraș de demoni,

Ce-ai înfrumusețat atâta Răul, lupta,

Cât chiar popoare păn-acum pacifici

Au nebunit la faima mare-a ta,

Și-au întors sufletul din bine-n rău

Spre a deveni tot așa răi ca tine –

Dar nu și tot așa de mari...

Și drept pedeapsă-a Omenirei acestei

Fii condamnată de a fi eternă!

Tu ești oglinda demonului, Romo,

Toate frumoase par la tine... Toate

Din desperare, din dureri zidite-s –
Ei nu știu, că voind mărirea ta,
Trebuie să poarte crudele-ți dureri...
Și când întreabă ce-înseamnă epopeea
De lungi războaie, răsturnări mărețe,
De lacrimi și de chin, de desperare –
Ce e răspunsul? Iar o întrebare...
Fii blestemată și atât de crudă,
Cât spre-a avea timp să porți blestemul meu,
Să fii eternă! *O Niobe* gigantă,
Încât spre-a se-împlini blestemul meu
S-ajungă eternitatea abia... Deci fii eternă!
Eternă fii și blestemată...

CORUL:

În veci fii blestemată, Romo,
Eternă fii și blestemată!!!

(Din dreapta apare DIURPANEU – predecesorul lui Decebal, acum capul preoților daci. El poartă în spate povara a peste o sută de ani, are o barbă până la brâu și este complet orb... În mâna dreaptă ține un toiag, iar cu stânga se sprijină de brațul unui adolescent. Veșmintele lor simple, din pânză groasă, aspră, sunt numai zdrențe...)

DIURPANEU:

E ca și când ar fi murit ceva
În Univers – pare că însuși Dumnezeu
E mort... Cobori asupra lui, eternitate,
Cobori cu pacea ta și-asupra mea...

(Face câțiva pași spre centrul arenei, unde se află Corul, înmărmurit, spre Decebal, care este și el uluit de ciudatele ființe...)

Da, singur... Totdeauna singur...

Cu-acest orfan ce-mi este călăuză...

(Îl mângâie pe cap)

Din Asia în Roma, de la Roma-n Asia –

Ca o lumină trece glasul meu,

Popoarele se pleacă, marea tace,

Lumina soarelui doar nu m-ascultă...

Da, nu m-ascultă spre-a mă-încorona!

O, suflet obosit, sărmane suflet...

Pustiul Africei prin vuiet te alungă

Ca pe-un biet aproape mort –

În lunge caravane... Asia-îmbătată

De visuri vechi, de-icoane, de imperii –

În fiecare copil se naște un dușman...

Și marea strigă, Nordul amenință,

Mișcând din codri-i roiuri de popoare,

Și-n acest vuiet, în astă turbare

A vechiului pământ cad zeii, mor...

Când eu ajung cu a lui gânduri,

Când se-înverzește cerul de-înserare,

Când ziua moare să cedeze nopții,

Când timpul înverzit e în cutremur,

Când am pierdut ideea-eternității –

Eu singur stau s-o reprezint aici...

CELSUS:

Tu singur stai s-o reprezinți aici?

CORUL:

Tu singur stai s-o reprezinți aici?!

DIURPANEU (*surprins de mulțimea de voci*):

Dar cine-ar mai putea? Cine să se simtă

Destul titan și îndestul asemeni,

Ca să renască-n inima sa proprie

Acele lungi vibrații sfâșietoare,

Acele doruri fără-de margine,

Ce sub o minte, ca într-o oglindă

Ar ține lumea într-un fel ciudat,

Istoria în toată măreția

Și în tot fatalismul său...

Luna nici vede purpura și moartea –

Ea vede scena veselă, ușoară,

Ea-aude glasuri c-ale lui...

Dar eu sunt singur cu-al meu suflet numai,

Cu-acest orfan ce-mi este călăuză...

(Scoate din traistă o cârmoajă de pâine, o sărută și o întinde adolescentului, care se apucă s-o roadă cu poftă...)

E fericit copilul și pământul –

Ei nu știu că sufletul meu este-o legendă:

Legenda gloriei astei vechi Rome,

Ce s-a sfârși, ca orișicare glorie,

Ca orișicare din legende – trist...

CELSUS:

Legenda gloriei astei vechi Rome

Se va sfârși, ca orișicare glorie...

CORUL:

Ca orișicare din legende: trist!

DIURPANEU:

O, împărați ai Iudeiei, regi, o, Egipt,

Voi, regi ai Asiei, cari vă numirați

Asemenea ca unul Dumnezeu –

Și tu ce-ai fost mărire întrupată,

Căruia zidirile babilone – aspre,

Pustii murinde, morminte uriașe

Se grămădeau în-a ta gândire gravă

Cu infinitul tot al vremii lor –

Spuneți-mi voi cu toții să zic:

Ce-am zis e zis, ce este – este!

Îmi spuneți că sunt Atlas, că pământul

Îl port pe umeri... Ah, de-aș fi...

De-aș fi un demon sau de-aș fi un zeu –

Dar nu sunt decât om și numai om...

(Scoate din traistă un măr roșu)

Tu, glob al lui Euclid, tu, măr în spațiu,

Nero de-aș fi – eu ți-aș da cu piciorul,

Ți-aș zice: Sunt roman și te desprețuiesc!

Te-aș pune-n joc... Te-aș pierde... Dar nu sunt...

La glasul tău eu ca o frunză tremur,

Durerea ta o simt întreagă-n mine...

(Îi întinde mărul călăuzei sale, care mușcă din el cu lăcomie...)

Amu porni-vom mai departe...

(Se îndreaptă spre fundul scenei. La un moment dat nimerește cu toiagul peste coroana lui Decebal, o ridică din praful drumului pe vârful bățului...)

Ce-i asta? Ce-am găsit, copile?

CĂLĂUZA (*ghiduș*):

Un fel de pirostrie ruginită...

Bunică-mea, sărmana, punea ceaunul

Pe așa ceva... Să fiarbă mămăliga...

DIURPANEU (*pipăie coroana cu degetele, apoi o șterge de praful cu mâneca și și-o agață la cingătoarea din coajă de tei...)*:

Las-că ne-a prinde bine...

(Ambii dispar dincolo de orizont. Din urma lor – și Decebal, trist, amărât, singur... În timpul acesta se luminează cortul lui Traian. La intrare, în poziție de drepti, așteaptă porunca cinci legionari romani în zale. Imperatorul Romei iese val-vârtej, vociferând...)

TRAIAN:

Să mi-l descoperiți de sub pământ!

Să mi-l aduceți viu sau mort

Pe fostul rege-al Daciei... Pe Decebal!

Să nu-l scăpați cumva spre dacii liberi,

Că-atunci e bun scăpat... În veci noi nu-l mai prindem!

Voi țeasta lui ca s-o trimit la Roma

Și s-o expun pe treptele Gemoniei...

(Legionarii romani se execută. Larmă de voci, nechezat de cai, zăngănit de arme, fluierături și urlete dezmățate...)

Astăzi mare, lungă și infernă

Va fixa soarta lumii clătinate –

Odată Dacia învinsă, Apusului impun o pace-eternă,

Iar armile mele vor trece peste mări,

Mă voi întoarce-n Răsărit,

Voi scormoni în Asia antică,

Imperiu și împărății... Iată visul,

Ce-mi umblă-n cap mereu de când trăiesc,

Cu-același lanț unindu-i –

Eu pot cu altul strânge gâtul lumii...

(Larma se întetește. Gonașii îl încolțesc din toate părțile pe Decebal, care se zbate ca un leu în capcană...)

UN LEGIONAR ROMAN (arătându-l de departe pe Decebal cu vârful suliței, râzând ca un smintit...):

Decebalus pulsum regia, pulsum vita...

CELSUS:

Decebal, scos din domnie, scos din viață...

CORUL:

Vai, Decebal, scos din domnie, scos din viață!!!

DECEBAL (se lasă într-un genunchi, sărută pământul drag și sfânt al Daciei):

Nu credeam să-învăţ a muri vr-odată;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei nălţam visători la steaua singurătăţii.
Când de-odată tu răsărişi în cale-mi,
Suferinţă tu, dureros de dulce...
Până-n fund băui voluptatea morţii ne-îndurătoare.
Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus.
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.
Pe-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re-nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?
Piară-mi ochii tulburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri, liniştit, pe mine
Mie redă-mă!

(Ridică spada de jos. Blestemă).

Zeci de secolii vă urcarăţi, zeci de secolii să cădeţi,
Viaţa voastră să nu fie decât o lungă cădere!
Cum aţi omorât voi un popor, astfel să muriţi şi voi...

(Îşi taie vâna jugulară, cu spada. Apare Dochia).

DOCHIA:

Deasupra capului tău spânzură o coroană,

Deasupra morții tale – o istorie,

Istoria Daciei noastre scumpe.

În astă noapte tu ai dispărut

Și eu ți-am dat a morții noapte...

Eu, ce te iubesc, ce îngenunchi, ce mor!

Ah, tată! Eu te credeam că ești de fier,

Credeam că moartea nu te va găsi în veci!

(Plânge)

Dar tu ai luat și ai murit...

(Bocește)

În van copilul și-a întinde mâna

Cea mică pe al mamei tânăr sân

Și va-ntreba-o: „Unde m-am născut?

Și unde este tatăl meu... și unde

E țara mea... și unde se vorbește

Limba ce tu-mi vorbești, căci n-o aud?...

Străină-i țara care îmi dă lapte,

Străin pământul, care grâu îmi dă...”

Ce va răspunde-atuncea acea mamă?

„Sărman copil – tu patrie nu ai...”

A fost odat-un împărat, va zice,

Un împărat ce-acum demult e mort.
Acela ridică în bătălie
Poporul tău și țara – și-o pierdu...
Mult a trecut de-atunci, mulți ani de lacrimi,
Prin secolii trecem, popor exilat,
Fără de zei, fără de țară...
Ca loc s-avem unde să punem capul,
Oriunde suntem, suntem venetici,
Ș-astfel vom merge noi din țară-n țară
Până s-a șterge și-urma neamului...
Este un vechi blestem ce ne-urmărește,
Demult, demult noi îl purtăm, sărmane...”
Și-atunci va întreba acel copil:
„Mamă, de ce m-ai născut... nu-ți fuse milă,
Rușine nu, nu scârbă ca să naști
Un sclav! Un paria, un neferice?...”
Ș-asupra cui are să cadă vina,
Durerea unui neam întreg?
Asupra-mi!

(Ridică spada lui Decebal)

Ei și? Pământ voi fi... nesimțitor.
Ce-mi pasă ce-or vorbi? Eu fug de ei...
CORUL:
Asupra cui are să cadă vina?
Durerea unui neam întreg?!
DIURPANEU (*apare, parcă de nicăieri, de pretutindeni, cu Adolescentul ...*):

Asupra-mi!!!

Luați acest copil și mi-l jertfiți...

E ultima-ncercare de a-mi salva

Poporul de la pieire...

O, Zei! Un alt bărbat, orfană Dacie, nu ai...

(Își zmulge părul din cap, din barba-i încâlcită, pășește haotic, de unul singur, bocănind pământul cu toiagul...)

DOCHIA (singură în centrul scenei, înconjurată doar de colțurile de piatră ale Sanctuarului – acest Altar Sfânt al dacilor – arena de închinăciune și acțiune a Corului...):

Lumea toată-i trecătoare...

Oamenii se trec și mor,

Ca și miile de unde

Ce un suflet le pătrunde,

Treierând neconținut

Sânul mării infinit...

(Se uită, pentru ultima oară, la Adolescentul nevinovat, ridicat pe brațele femeilor în negru, care va fi jertfit, se clatină și cade la pământ...)

CORUL:

Asupra cui are să cadă vina,

Durerea unui neam întreg?!

(Adolescentul este aruncat în sulițele înfipte în pământ... Se face întuneric beznă. Eclipsă de soare. O eclipsă totală. Apoi cerul este împestrit de un fulger...)

GLASUL LUI DIURPANEU:

Asupra-mi... Asupra-mi! Asupra-mi!!!

(Pe bolta neagră a cerului se arată capul lui Decebal, însângerat, batjocorit, retezat de la trup, încoronat de fulgerul-nimb...)

SUTE ȘI MII DE GLASURI HAOTICE PRIN ÎNTUNERIC:

A-sup-ra cui a-re să ca-dă vi-na?!

Du-re-rea u-nui ne-am în-tre-e-eg?!

GLASUL LUI DECEBAL DE DINCOLO DE MOARTE:

De vină-s eu c-am fost ca orice om?...

De vină-s eu că am dorit mărire?

De vină-s eu c-am fost orbit, deșert

Cum este lumea-întreagă?... Nu, nu, nu!

De-o mie de ori nu... Cine mi-a spus

Că viața-i vis, că gloria-i nimică?

Cine mi-a spus c-o pulbere suntem?

Ba mai puțin ca pulberea... O umbră!

La leagănu-mi cânta-tu-s-a bătrâne

Povești de împărați și strălucire...

Și în junia mea mă laudau

Dacă-învingeam în lupte eu pe tineri...

Războaiele poeții le-au cântat,

Poporul le-a cântat-o după ei...

O lume m-a-înșelat... O lume-întreagă,

Chiar maica... Ah, fie blestemată,

Că m-a născut și m-a mințit cu basme.

Chiar maica mea mi-a înșelat viața...

Poporul, timpul – toate îmi șoptiră:

Lasă-te, Decebal, tu vei fi mare!
Ei, bine... Dacă toți, toți mă-înșelară,
De ce să nu-i fi înșelat și eu?
I-am amăgit asupra vieții mele,
Asupra minții și-a puterii mele...
I-am înșelat și i-am pierdut pe veci...
O, minte, minte, mârșavă unealtă,
Care slujești ca inima s-o-înșeli...
Vrei să convingi că n-am pierdut nimica,
Că ce-am avut n-a fost nimic... Șireato,
E prea pe față șireția ta...
Prea simt în mine c-am pierdut o lume,
Că-n orice om ce l-am pierdut în luptă –
O lume de speranțe-am îngropat...

(Chipul lui Decebal dispare. Scena se luminează treptat. CORUL și-a ocupat din nou locul său dintotdeauna – acum pe colțurile de piatră ale Sanctuarului...)

CORUL:

În orice om ce l-am pierdut în luptă –
O lume de speranțe-am îngropat!

**ÎN ORICE OM CE L-AM PIERDUT ÎN LUPTĂ –
O LUME DE SPERANȚE-AM ÎNGROPAT...**

C O R T I N A

Premiera a avut loc pe scena Teatrului Epic de Etnografie și Folclor „ION CREANGĂ” din Chișinău la 15 iunie 1989 (Regizor Silviu FUSU).

Același spectacol a deschis „SĂPTĂMÎNA DE TEATRU ROMÂNESC DIN BASARABIA” pe scena Centrului Unional de Cinematografie din Moscova, aprilie 1990.

